

Специјал

Међународни сајам наоружања
и војне опреме „ПАРТНЕР 2023”

Систем

63. падохранска бригада
УВЕК ПРВИ

Систем

Трећа бригада КоВ
ВОЈНИК НА ПРВОМ МЕСТУ

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XVII
Октобар 2023. цена 100 динара (1,20 евра)
377

ПРОМОЦИЈА НАЈМЛАЂИХ ОФИЦИРА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

**ЧАСТ, ОДГОВОРНОСТ
И ЉУБАВ ПРЕМА
ОТАЏБИНИ**

ISSN 1452-2160

9 7771452 216004

PARTNER 2023

Sajam naoružanja

ОДБРАНА

САДРЖАЈ
ОКТОБАР 2023.

4

У фокусу

Поносимо се снажном и све ефикаснијом војском

– Желимо љубоморно да чувамо своју војну неутралност и да сами бринемо о свом небу, својој земљи и деци, и то ћемо наставити да радимо и у будућности. Нећемо да припадамо ниједном блоку. Дичимо се чињеницом да смо слободна и слободарска земља, и дичимо се својом црвено, плаво, белом тробојком, и својом снажном и све ефикаснијом војском – поручио је председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић на приказу наоружања, војне опреме и способности Војске Србије „Застава 2023”, који је организован поводом Дана српског јединства, слободе и националне заставе.

36

Уз Дан Бригаде везе и Дан службе телекомуникација

НЕРВНИ СИСТЕМ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

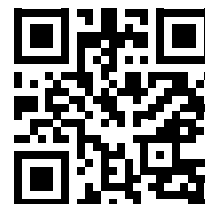
54

Пет деценија Симпозијума о операционим истраживањима

Пола века трагања за одговорима на изазове

СКЕНИРАЈТЕ
КОД И ЧИТАЈТЕ
ВЕСТИ СА САЈТА
МИНИСТАРСТВА
ОДБРАНЕ
ПРЕКО ВАШЕГ
МОБИЛНОГ
ТЕЛЕФОНА

www.mod.gov.rs

У ФОКУСУ

Активности Министарства одбране
и Војске Србије током септембра
**ПОНОСИМО СЕ СНАЖНОМ
И СВЕ ЕФИКАСНИЈОМ ВОЈСКОМ** 4

СТАЈНА ТАЧКА

Промоција најмлађих официра
Војске Србије
**ЧАСТ, ОДГОВОРНОСТ И ЉУБАВ
ПРЕМА ОТАЏБИНИ** 10

СПЕЦИЈАЛ

11. Међународни сајам „Партнер 2023”
У ЗНАКУ ДРОНОВА, АРТИЉЕРИЈЕ
И БОРБЕНИХ ВОЗИЛА 18

СИСТЕМ

У сусрет Дану
63. падобранске бригаде
УВЕК ПРВИ 24

Поводом Дана Треће бригаде КоВ
ВОЈНИК НА ПРВОМ МЕСТУ 30

Уз Дан Бригаде везе и
Дан службе телекомуникација
НЕРВНИ СИСТЕМ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ 36

Центар за обуку паса
**ОД ШТЕНЕТА ДО ВРХУНСКИ
ОБУЧЕНОГ ПСА** 40

Технички ремонтни завод
Крагујевац
ПИРОТЕХНИЧАРИ СА МЕДНЕ 45

Поводом Дана Техничког
рементног завода „Чачак”
УЗЛАЗНА ЛИНИЈА РАЗВОЈА 49

ЈУБИЛЕЈИ

Пет деценија Симпозијума
о операционим истраживањима
**ПОЛА ВЕКА ТРАГАЊА ЗА
ОДГОВОРИМА НА ИЗАЗОВЕ** 54

КУЛТУРА

Изложба „Посвета београдском
школству”
ШКОЛА КАО СПОМЕНИК КУЛТУРЕ 60

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

КАТАЛОГ ИЗДАЊА МЕДИЈА ЦЕНТРА
„ОДБРАНА”

Фото: Димитрије Остојић

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана”
наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији,
који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, пуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредник

Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Јована Шикман

Сарадници у броју

Др Зоран Миладиновић, потпуковник др Далибор
Петровић, потпоручник Иван Ђурђевић, Радојка Мишовић,
Димитрије Остојић, Стефан Милосављевић, Ненад Карлић

Дизајнер

Григорије Лазаревић

Фотографије

Горан Станковић, уредник, Даримир Банда, Јово Мамула,
заставник Андрија Гавриловић, Мина Петровић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић, Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шулин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 2244-044; 200-044
Маркетинг 3241-009; 2244-046; 200-046
Продаја 3241-254; 2244-049; 200-049
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 2244-046; 200-046

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ месечно
80 динара. За претплатнике преко Банка Поштанска
штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

„Одбрана” је члан
Европског удружења
војних новинара

Фото: Стефан Милосављевић

Министар Вучевић и генерал Мојсиловић у обиласку дела јединица Војске Србије

Активности Министарства одбране и Војске Србије током септембра

ПОНОСИМО СЕ СНАЖНОМ И СВЕ ЕФИКАСНИЈОМ ВОЈСКОМ

Последњи летњи месец, уз увек атрактивну промоцију најмлађих официра Војске Србије, прошао је у знаку низа активности министра одбране на међународном и унутрашњем плану, као и обилазака јединица и састава војске која је у непрекидном процесу обучавања и модернизације. Свечаности поводом обележавања Дана српског јединства, слободe и националне заставе, којој је присуствовао државни и војни врх, претходио је приказ наоружања, војне опреме и дела способности Војске Србије, након кога је председник Републике Александар Вучић поручио да ће наша земља наставити да се развија, не само у војном већ и у привредном смислу, али и кад је реч о броју запослених и изграђеним километрима пута, пруга, као и нових болница и школа.

Вероватно најважнија порука коју смо чули крајем месеца за нама stigла је из рејона размештаја дела јединица Војске Србије, где је боравио потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, заједно са начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем. У светлу актуелних догађаја на северу јужне српске покрајине, најодговорније старешине Војске Србије на састанку, коме су присуствовали и представници Министарства унутрашњих послова, известиле су их о безбедносној ситуацији и ста-

њу на терену и поручиле да су припадници Војске Србије спремни да изврше све задатке које пред њих постави државно руководство.

Да ће увек бити на располагању отаџбини, 22. септембра заклели су се и кадети 148. класе Војне академије и 15. класе Медицинског факултета Војномедицинске академије, слушаоци војног стручног оспособљавања за резервне официре генерације „септембар 2023“, ученици 51. класе Средње стручне војне школе „1300 каплара“ и војници на добровољном служењу војног рока генерације „септембар 2023“.

Свечаности полагања заклетве у Касарни „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљеву присуствовао је министар одбране Милош Вучевић, који је истакао да нема поноснијег бића од човека који се заветује својој отаџбини и од родитеља који посматра своје дете како сваком речју изговорене заклетве све више постаје човек.

– Тај се осећај памти за цео живот и тај нас понос греје и храбри и када нам судбина донесе нове изазове. Посебно је то изражено у Србији, у којој војничка заклетва и служење војног рока имају своја посебна светилишта у свакој кући и своје сопствене обреде на свакој свечаности и окупљању – истакао је Вучевић и, посебно се обраћајући будућим старешинама Војске Србије, поручио да је војничка заклетва за њих увод у једну изузетну професију, с нарочитим значајем за државу Србију и њене грађане.

– Током школовања покажите упорност, марљивост и поштење, тако ћете савладати све наставне садржаје и овладати потребним знањем и вештинама. Градите дух

ДАН СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА, СЛОБОДЕ И НАЦИОНАЛНЕ ЗАСТАВЕ

Морамо да чувамо своју земљу и да мислимо не само на оно што је данас, већ и на оно што долази у будућности, поручио је у нишкој спортској хали „Чаир“, на централној свечаности поводом обележавања Дана српског јединства, слободе и националне заставе председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић. Скупу су присуствовали потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

– Можемо да живимо у много земаља, али имамо једну једину националну заставу, црвено-плаво-белу тробојку, имамо своје српско име и презиме, имамо свој род којег се не стидимо – рекао је председник Вучић и поручио да је Србија поносна на своју слободу и да туђин никада неће одлучивати у нашој земљи. Посебно је захвалио припадницима нашег народа „који данас носе српску тробојку и тамо где је није лако носити“.

Председник је нешто раније, заједно са министром одбране и начелником Генералштаба Војске Србије, обишао приказ наоружања, војне опреме и способности Војске Србије „Застава 2023“, који је организован поводом Дана српског јединства, слободе и националне заставе, након кога је поручио да живимо у „не лако време у којем готово никада нема добрих вести“, али Србија је данас много снажнија и много јача него што је била до пре само неколико година.

– Наша земља ће наставити да се развија, не само у војном већ и у привредном смислу и у смислу броја запослених и изграђених километара пута, пруга, као и нових болница и школа. То је оно чиме можемо да се дичимо и то је оно што нашој застави, слободи и нашем јединству даје смисао – нагласио је председник Вучић и подсетио да је Војска Србије „и данас и претходне недеље“ добила значајна појачања у оруђу и оружју и да ће „тога тек бити“.

– Настављамо да се развијамо, огроман новац улажемо, непропорционално велики у односу на нашу економску снагу. Желимо љубоморно да чувамо своју војну неутралност и да сами бринемо о свом небу, својој земљи и деци, и то ћемо наставити да радимо и у будућности. Нећемо да припадамо ниједном блоку. Дичимо се чињеницом да смо слободна и слободарска земља, и дичимо се својом црвено-плаво-белом тробојком, и својом снажном и све ефикаснијом војском. Нека живи Србија и срећан празник свима – поручио је председник Вучић.

војничког другарства у својој класи, тако ћете моћи да се гледате очи у очи с било којим изазовом, без страха, јер ће у грудима сваког од вас појединачно куцати онолико јуначких срца колико буде класића у строју – нагласио је министар Вучевић и додао да „свако ко позив војног старешине доживи као идентитетско питање и упориште, биће достојан наследник славног војводе Живојина Мишића”.

ВОЈНОТЕХНИЧКИ ИНСТИТУТ ЈАЧИ ЗА 53 НОВА ПРИПАДНИКА

Месец испуњен важним догађајима у систему одбране потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић започео је у Војнотехничком институту, где је присуствовао свечаности поводом пријема 53 новозапослена по јавном конкурс. Том приликом изразио је задовољство због појачања које та реномирана

Министар Вучевић на свечаности полагања заклетве у Касарни „Војвода Живојин Мишић” у Ваљевоу

институција добија у најважнијем сегменту – сегменту људских ресурса.

– То је предуслов за било какав напредак и реализацију планова који су пред нама. И није мала ствар, данас на слободном тржишту које је врло конкурентно, бити атрактиван и добити нове људе, пронаћи оне који имају знање и вољу, који доносе неку нову енергију, заједно са људима који овде раде годинама, деценијама и који су покретачка снага на Војнотехничком институту. Ми, као држава, посебно имајући у виду да смо војно неутрално дефинисали свој положај, радимо, трудимо се, боримо се да будемо што аутономнији и у области проналазачке и производње наоружања и војне опреме. То је приоритет по питању националне одбране и безбедности. Тим пре то све подиже улог и значај Војнотехничког института – нагласио је министар Вучевић.

Два дана касније, 6. септембра, у Основној школи „Никола Вукићевић” у Сомбору, министар одбране је, заједно са државним секретаром у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Милетом Карановићем, открио спомен-плочу палом добровољцу Јаношу Рауку, који је погинуо 1999. године током НАТО агресије херојски бранећи отаџбину. Тог дана обишао је и кадете прве године Војне академије који су на основној обуци у Првом центру за обуку у сомборској касарни „Аеродром”. Честитајући им на одлуци да стану у строј одабраних, министар је нагласио да су будућност Војске Србије и пожељно им срећу на војничком путу којим су закорачили.

Министар одбране је у истом дану, на регионалном путу који спаја Апатин и Сомбор, обишао и припаднике понтонирског батаљона из састава Речне флотиле Војске Србије, који су поставили понтонски мост преко Великог бачког канала. Том приликом истакао је значај цивилно-војне сарадње и нагласио да је постављањем понтонског моста Војска Србије значајно помогла и олакшала свакодневни живот мештанима овог краја који не морају да користе алтернативне правце за обављање свакодневних активности.

ЗДРАВЉЕ ГРАЂАНА КАО ПРИОРИТЕТ

Министар Вучевић је 12. септембра на Војномедицинској академији присуствовао потписивању Уговора о спровођењу и финансирању послова од општег интереса из пројекта „Успостављање националног програма за пресађивање људских органа у Републици Србији”, који су потписали

министарка здравља Даница Грујичић и начелник ВМА пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић. Том приликом истакао је да је потписивање уговора између два министарства нормално за једну уређену државу у којој различити ресурси заједнички делују у корист грађана.

– Ништа није важније од здравља наших грађана и ово су нормалне ствари. Камо среће да су и раније неки људи били одговорни и да нису прекидали неке природне процесе, и правне, и техничке, и суштинске процесе за корист грађана наше државе. Поносан сам на све вас господо официри и лекари, медицинске сестре, медицински техничари, све вас на Војномедицинској академији – рекао је министар Вучевић и додао да углед ове установе није ни у опреми, ни у згради, него у људима, јер су они гарант поверења које Војномедицинска академија има током целог периода постојања.

Половином септембра министар одбране присуствовао је „Трци хероја” у оквиру такмичења јединица војне полиције на полигону „Берановац” у Краљеву. У Касарни „Рибница” уручио је пехар победницима такмичења, након чега је присуствовао и обележавању Дана војне полиције. Честитајући учесницима манифестације на одважности и спремности, нагласио је да је то надметање провера појединачних способности, физичке и психичке издржљивости, али и тимског духа.

– Свакоме од вас ко је узео бар део учешћа у овом такмичењу иде моје искрено дивљење и то, пре свега, као грађанина Србије, као Србина, па тек онда као министра одбране. Поносан сам

ПРЕДСЕДНИК ВУЧИЋ СА КОМАНДАНТОМ НАЦИОНАЛНЕ ГАРДЕ ОХАЈА

Председник Републике Србије Александар Вучић састао се 7. септембра са командантом Националне гарде Охаја генерал-мајором Џоном Харисом. Састанку су присуствовали потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић. Председник је том приликом истакао да је Србија опредељена да јача свеукупне односе са САД, чему снажан допринос даје дугогодишња успешна сарадња са Националном гардом Охаја. Програмом државног партнерства започети су или реализовани бројни пројекти на пољу војне сарадње, као и на економском и привредном плану, навео је председник Вучић. Континуирано интензивирање економске сарадње између Србије и САД руковођено је, према његовим речима, све већим приливом инвестиција америчких компанија, растућом трговинском разменом роба, а посебно услуга, као и значајном финансијском подршком преко различитих програма развојне помоћи. Такође, председник Вучић додао је да су САД међу водећим страним инвеститорима у Републици Србији.

Командант Националне гарде Охаја генерал-мајор Џон Харис, који је на основу Плана међународне сарадње Министарства одбране Републике Србије боравио у службеној посети нашој земљи, након састанка поручио је да је партнерство Охаја са Србијом један од начина на које САД показују своју посвећеност сарадњи са нашом земљом и изнео конкретне предлоге за њено унапређење. Генерал Харис посетио је и Генералштаб Војске Србије, где је са начелником Генералштаба генералом Миланом Мојсиловићем разговарао о актуелној безбедносној ситуацији у региону и могућностима за даље унапређење билатералне војне сарадње. Током сусрета двојице високих официра истакнуто је да је сарадња Војске Србије и Националне гарде Охаја, која је успостављена пре 17 година у оквиру Програма државног партнерства Србије и САД, развијена и садржајна и да се константно унапређује. Посебно је наглашен значај заједничких активности у домену обуке, развоја подофицирског кора и сајбер одбране за достизање интероперабилности и подизање нивоа оперативних способности оружаних снага.

АКТИВНОСТИ НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, са сарадницима, реализовао је почетком септембра извиђање рејона у Копненој зони безбедности и обишао део снага Војске Србије које извршавају редовне задатке у овом делу наше земље.

Током боравка на терену сагледао је стање у рејонима ангажовања снага Војске Србије и разговарао са најодговорнијим старешинама из јединица Војске Србије о ситуацији у зони њихове одговорности. Уз закључак да су створени сви кључни услови за непрекидно извршавање задатака обезбеђења административне линије са Косовом и Метохијом и контроле Копнене зоне безбедности, начелник Генералштаба дао је усмерења за даље унапређење способности ангажованих снага. Генерал Мојсиловић је ангажованим припадницима Војске Србије одао признање на професионализму, истрајности и посвећености са којом свакодневно извршавају додељене задатке, чиме дају свој допринос да Војска Србије буде у потпуности у функцији очувања мира и безбедности грађана Републике Србије.

Начелник Генералштаба Војске Србије примио је 14. септембра делегацију Сталног представништва Републике Италије при НАТО-у, коју је предводио амбасадор Марко Пероначи. На састанку у Генералштабу Војске Србије било је речи о актуелној безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и сарадњи Војске Србије и КФОР-а, са тежиштем на ангажовању италијанског контингента у саставу међународних снага

у нашој јужној покрајини. Изражена је обострана посвећеност очувању мира и стабилности и указано на значај контаката на свим нивоима између Војске Србије и међународних снага на Косову и Метохији за успешно превентивно деловање и спречавање настанка криза на територији јужне српске покрајине.

Актуелни командант КФОР-а генерал-мајор Анђело Микеле Ристуча, који ће дужност команданта међународних снага на Косову и Метохији предати следећег месеца, био је 19. септембра у опроштајној посети код начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића. На састанку у Генералштабу било је речи о актуелној безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и резултатима сарадње Војске Србије и КФОР-а за време његовог мандата.

што имамо овакве момке и девојке. Поносан сам на вас не само због овог такмичења него пре свега због свега што радите сваки дан, што радите годинама уназад и верујем да ћете радити и у периоду који је пред нама, а који је увек изазован што се тиче Србије и окружења – рекао је министар Вучевић и у име свих грађана Србије честитао припадницима војне полиције што „чувају отаџбину и што савесно, професионално и патриотски извршавају своје задатке”. У наставку дана потпредседник Владе и министар одбране посетио је Жичку епархију, једну од најстаријих Српске православне цркве, где га је дочекао епископ жички господин др Јустин, с којим је разговарао о значају верске службе у Војсци Србије, али и помоћи

коју Војска пружа грађанима и манастирима у оквиру те епархије.

„ПАРТНЕР” БЕЛЕЖИ СТАЛНИ УЗЛАЗНИ ТРЕНД

Уз констатацију да Сајам наоружања и војне опреме „Партнер” бележи стални

узлазни тренд, како по броју излагача, приказаних новитета и осталих средстава наоружања, тако и по учешћу пословних сарадника и укупних посетилаца, потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, 25. септембра, у присуству начелника Генералштаба

Војске Србије генерала Милан Мојсиловића, отворио је ту реномирану сајамску манифестацију, 11. по реду.

Челни човек

Министарства одбране током месеца за нама био је радо виђен гост у многим локалним заједницама. У својству изасланика председника Републике, у Перлезу код Зрењанина присуствовао је отварању манифестације „Дани породице у Србији”, а 10. септембра у Ветернику освећењу Храма Преподобног Симеона Мироточивог и светој архијерејској литургији, коју је, у оквиру обележавања 100 година постојања Ветерника, богослужио Његова светост патријарх српски Порфирије. Неколико дана касније у Кикинди је посетио привредну и породичну манифестацију, која је одржана 38. пут и која сваке године окупља више десетина хиљада посетилаца, а 21. септембра, такође као изасланик председника Републике, присуствовао је свечаној седници Скупштине општине Димитровград, поводом обележавања Дана општине и славе Рођење Пресвете Богородице.

СУСРЕТИ

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић састао се 26. септембра у Старом генералштабу у Београду са министром одбране Краљевине Норвешке Бјорном Арилдом Грамом. Оцењујући да су разговори „били добри”, те да је било речи о билатералној војној сарадњи, пре свега у контексту актуелних дешавања, како у региону Западног Балкана, тако и

у Европи и свету, Вучевић је истакао да је свако имао могућност да изнесе своје виђење.

– То је увек предност када разговарате са пријатељима или пријатељским државама. Повезују нас дугогодишње везе, пријатељство између норвешког и народа Србије и између две државе. На многим пољима успешно сарађујемо, пре свега у области економије, односно енергетике, а волели бисмо, као Министарство одбране Републике Србије, да заједно, уз Вашу подршку и подршку Ваших сарадника, видимо и напредак у сарадњи у области одбране – рекао је, у обраћању норвешком колеги, српски министар одбране.

– Србију видимо као дугорочног партнера са којим имамо дуге и позитивне везе, а имамо и снажне историјске везе, имајући у виду да је неколико хиљада жртава са ових простора сахрањено у Норвешкој после Другог светског рата – рекао је ми-

Тема разговора министра одбране Милоша Вучевића са норвешким колегом Бјорном Арилдом Грамом била је билатерална војна сарадња, у контексту актуелних дешавања, како у региону Западног Балкана, тако и у Европи и свету

нистар одбране Норвешке и поручио да је састанак обележила веома конструктивна размена мишљења.

Почетком месеца за нама потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић састао се са амбасадором Републике Кипар Андреасом Фотиуом, а 7. септембра и са новоименованим амбасадором Јапана у Београду Акиром Имамуром. Истог дана разговарао је с делегацијом француских парламентарца, члановима Групе пријатељства са Србијом, коју је предводила народна посланица Националне скупштине Француске Јаел Менаш. Дан касније састао се са амбасадором Државе Израел Јахелом Виланом, а бележимо и његове сусрете са новоименованом амбасадорком Краљевине Норвешке у Београду Кристин Мелсом и првим потпредседником Сталног комитета Свекинеског националног конгреса Ли Хонгџонгом. ■

Промоција најмлађих официра Војске Србије

ЧАСТ, ОДГОВОРНОСТ И ЉУБАВ ПРЕМА ОТАЏБИНИ

У прве официрске чинове промовисано је 175 кадета Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије. Војну академију завршило је 148 кадета и кадеткиња 143. и 144. класе, међу којима 10 кадета из Оружаних снага Босне и Херцеговине и двојица из Министарства унутрашњих послова Републике Српске. У 9. класи Медицинског факултета ВМА образовање је завршило 27 младића и девојака.

Пише Душан ГЛИШИЋ
Фотографије Медија центра „Одбрана”

И ове године свечана промоција најмлађих потпоручника Војске Србије била је прилика да држава, државно и војно руководство,

као и многобројни грађани, окупљени на платоу испред Дома Народне скупштине Србије одају почаст и признање најмлађим официрима Војске Србије, младима и девојкама који су своју каријеру посветили одбрани отаџбине. После успешно завршеног четворогодишњег, петогодишњег, или шестогодишњег школовања, зависно од усмерења, дочекали су свој најрадоснији дан – признање за вишегодишњи труд и напоре уложене у стицање што више знања и вештина неопходних за будући рад.

Уз председника Србије Александра Вучића, министра одбране Милоша Вучевића и начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића свечаности су присуствовали бројни министри у Влади Србије, највиши представници Војске Србије, делегације оружаних снага пријатељских и партнерских земаља, представници дипломатског кора, државне и локалне самоуправе и верских заједница.

Честитајући најмлађим потпоручницима Војске Србије завршетак школовања и прву официрску розету председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић је, поред осталог, рекао:

– Лепо је и часно бити војник Војске Србије, лепо је и часно служити својој отаџбини, ничег лепшег и часнијег нема, али вам тај посао неће бити лак... Хвала вам што можемо много тога да очекујемо од вас у будућности и што од вас можемо

НАЈБОЉИ

Најбољи кадети Војне академије су Ђорђе Пешић – први у рангу у виду Копнене војске, са општим успехом 9,62, Виктор Теодосић – први у рангу у виду Ратног ваздухопловства и ПВО (8,85) и Милица Маринковић – прва у рангу у службама (9,48).

Најбоља кадеткиња Медицинског факултета ВМА је Дијана Ђокић, са општим успехом 9,91.

много тога да тражимо, хвала вам што вам није било тешко да и по киши и сунцу, ветру и снегу обављате своје нимало лаке задатке, увек отаџбину стављајући испред свега. Када сам рекао тешко време и велико бреме на вашим плећима, мислим на ситуацију у свету и региону за коју нисмо ни криви, ни дужни. Ми војску градимо и вас смо школовали да бисте били одвраћајући фактор за свакога ко би помислио да му је Србија лак плен. Зато војске и постоје. Зато улажемо много више него икада – истакао је председник Вучић и додао да ће и најмлађим потпоручницима, баш као и њиховим старијим колегама, кадетски дани остати у најлешем сећању. Према његовим речима, животни стандард припадника наше војске данас је много бољи, али се на томе неће стати и проблеми ће бити решавани.

– Србија ће дати све да сачува мир. Али ви, драги потпоручници, официри, увек морате да знате да само својом снагом и својом храброшћу, марљивошћу, одговорношћу и озбиљношћу можемо себе, своју земљу и свој народ да сачувамо. И не смемо да показујемо слабост и не смемо да показујемо да су нас победили тиме што су нам направили безброј бирократских препрека да будемо снажнији и јачи. Наставићемо да развијамо своју индустрију, наставићемо да дајемо све од себе да будемо свој на своме и да никоме не падне на памет да Србију нападне. И верујте ми на реч, сами ћете видети – бићемо све јачи, а ми јаче појачање од вас нисмо могли да добијемо. Не постоји оружје и оруђе које вреди више од ваше памети и од ваших срца. Хвала вам на труду, хвала вам на енергији и хвала вама родитељи што сте подржали своју децу да служе отаџбини Србији, а ми ћемо учинити све да вам будемо од помоћи – поручио је председник Вучић.

ЂОРЂЕ ПЕШИЋ ПРИЈАТЕЉИ ЗА ЧИТАВ ЖИВОТ

Ђорђе Пешић завршио је студијски програм менаџмент у одбрани, модул пешадија. У Војну гимназију дошао је као петнаестогодишњак, из Ушћа, места између Краљева и Рашке, после разговора са пријатељима који су раније кренули тим путем. Њихове приче о Војној гимназији, о условима за рад, бризи коју наставници посвећују сваком ученику, о такмичењима на којима војни гимназијалци традиционално постижу значајне успехе, о дружењу, бројним секцијама, условима за бављење спортом, све то га је определило да још као дечак, по завршетку основне школе, крене у Београд, у авантуру од које, како каже, није много очекивао. Испоставиће се да је дошао на право место. Иако у породици пре њега нико није обукао официјерску униформу, соколило га је то што је први и што ће можда за њим кренути и млађи брат. Имаће, каже, од кога да учи и ко да га посаветује.

– Стечена искуства су позитивна. Свака генерација има нешто што је одликује, али заједничко за сваку је пријатељство. Овде, на Војној академији, стекли смо пријатеље за читав живот, не само колеге. Делили смо добро и зло, бриге и радости, помагали једни другима у учењу, одрастали смо заједно, наравно уз помоћ командира и професора који су нам били доступни у сваком тренутку. По томе је Војна академија јединствена. Сваког од нас професори су, бар крајичком ока, непрекидно посматрали, уочавајући и мане и врлине, и пропусте и успехе. Зато није чудно што свака генерација кадета постиже добар успех током школовања. С друге стране, заиста се ради. Још у првој години инсистира се на редовном учењу, на другарству, на размени позитивних искустава. Кад једни другима помажемо у раду, успех не може изостати. Понекад је било тешко физички, некад психички, Али, понављам, увек је лакше кад имаш друга уз себе. Важно је да време за учење користиш квалитетно, да обавезе извршаваш на време, јер ако те сустигну тешко је изборити се. Зато је важно редовно учење – каже Пешић, који своју прву дужност командира вода обавља у Гарди.

Након читања Указа о произвођењу још једне генерације кадета у прве официјерске чинове, председник Вучић је најбољима уручио заслужена признања. Као признање за огромно пожртвовање, упоран и марљив рад током образовања

за официјере Војске Србије, симбол официјерске части – официјерске сабље са посветом добили су Ђорђе Пешић, Виктор Теодосић, Милица Маринковић и Дијана Ђокић.

Истичући да су током образовања на Војној академији и Војномедицинском факултету ВМА кадети стекли релевантна научна знања, војно васпитање применено официјерском позиву и завидан ниво обучености, ректор Универзитета одбране бригадни генерал др Бобан Ђоровић је рекао:

– Циљ нам је био, између осталог, да сваки кадет и кадеткиња развију своје умне, моралне и психофизичке способности до нивоа који захтева први официјерски чин и преко тога, до максималних граница личних могућности. Истовремено, Универзитет одбране настојао је да одржи висок ниво научноистраживачке делатности – нагласио је честитајући најмлађим потпоручницима Војске Србије први официјерски чин.

Обраћајући се у име кадета, данас већ најмлађих потпоручника, који од средине прошлог месеца красе јединице и установе Војске Србије, државном и војном врху, гостима свечаности и великом броју грађана окупљених у Пионирском парку, преко пута Дома Народне скупштине, али и целокупној јавности, најуспешнији од њих потпоручник Ђорђе Пешић истакао је да официјери Војске Србије од првих корака уче како да усправно носе терет најтеже и најлепше службе отаџбини и одговорност за живот сваког човека који Србију зове својом отаџбином.

– Било је задовољство корачати овим, нашим путем. Храбрили су нас родитељи, породице и пријатељи. Без њих многи не би успели. Наши наставници, професори и командири били су уз нас и научили нас ономе што сада знамо. Захваљујући њима ми данас стојимо одговорно и чврсто пред вама и пред Србијом. Питање части за српског официјера у сржи је свих питања. У прошлост загледи, историјом надахнути, будућност не видимо у лепшим и лагоднијим временима, него у вечном смислу опстанка и трајања нашег народа, његове слободне државе, његове витешке војске и културног наслеђа – поручио је потпоручник Пешић.

Свечаност испред Дома Народне скупштине и овог пута увеличали су пилоти Војске Србије, који су налетима авиона МиГ-29, „орао” и „ласта”, као и хеликоптера Ми-35, Х-145М и Ми-17, окончали дефиле најмлађих потпоручника и кадета Универзитета одбране.

– Нашим најмлађим колегама честитамо први официрски чин. Служите часно свом народу и будите понос своје отаџбине. Живела Србија! – поручио је промо-

висаним потпоручницима мајор Никола Михаиловић, један од пилота.

У културно-уметничком делу програма наступили су Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички”, Репрезентативни оркестар Гарде и Културно уметничко друштво „Копаоник” из Лепосавића, који су, поред осталог, интерпретирали и добро познате песме „Српкиња”, „Ој, Србијо, мила мати”, „Еј, Горо, Горо зелена” и „Марш на Дрину”.

ВИКТОР ТЕОДОСИЋ СРПСКИ ВОЈНИК ЈЕ У НАШЕМ НАРОДУ ОДУВЕК ПОШТОВАН

Виктор Теодосић, кадет студијског програма Војно ваздухопловство, модул пилот хеликоптера, примљен је у 143. класу Војне академије 2018. године, по окончању Војне гимназије коју је завршио као други у рангу.

Долази из Уба, где је живео са мајком, оцем и млађим братом. Као петнаестогодишњак обрео се у Војној гимназији јер је заволео униформу, војни позив и јунаштво којим га војска надахњује. Иако се у његовој ниближи, ни даљој фамилији нико није бавио војним позивом, он је, можда баш и због тога, вредно и упорно учио у Војној гимназији. Каже да је још тада желео да се родитељи поносе њиме.

– Одувек сам волео историју, а у њој је писано много о српској војсци и њеном војевању за слободу. Због наше ослободилачке историје, потребе да се стално бранимо и боримо за слободан живот, српски војник је у нашем народу одувек веома поштован. У Војној гимназији сам још више заволео историју, војску и официрски позив, за шта су свакако заслужни тамошњи професори. Они су нас научили да радимо предано и напорно, да се не склањамо пред изазовима и да сваки напор савлађујемо са више жештине и упорности. У Војној гимназији заволео сам пилотски позив, па сам при упису на Војну академију пријавио тај студијски програм. Током селекције, на коју сам отишао после положеног пријемног испита и свих лекарских прегледа, инструктори су ми предложили да се одредим за пилота хеликоптера и, ето, пет година касније то сам завршио – каже потпоручник Теодосић, који своје официрске кораке чини на аеродрому „Лађевци” у 714. хеликоптерској ескадрили. Каже да су му током кадетских година најтежи били предмети који нису уско везани за струку, попут механике, математике и неки теоријски.

– Они су били тешки са аспекта мотивације, али кад се

те препреке на првој и другој години савладају, онда је све много лепше и лакше. Најзанимљивији, па и најлакши за учење, мада сами по себи нису лаки, били су стручни предмети. У завршним годинама они су били најинспиративнији. Томе су знатно допринели инструктори летења, који су се заиста посвећивали кадетима. После селекције једва сам чекао да се вратим на аеродром у Батајници, да стигнем до завршних година, четврте и пете, када се после општих и општевојних предмета и много теорије и вежби посвећујемо професији којом ћемо се бавити током каријере. Тако сам у четвртој години завршио обуку за хеликоптер „газела”, а у петој за хеликоптер „гама” у Краљеву. Каже да је свестан да са завршетком Војне академије, није завршио и са учењем.

– То су нам још на почетку, током селективног летења, говорили наставници и инструктори летења. Сваки нови модел хеликоптера има неку своју причу, своје захтеве, сваки раздео летачке обуке и праксе има своје законитости, своје специфичности и зато је окончање Војне академије и одлазак у јединицу тек почетак мог даљег усавршавања и учења. Али све је то било непоновљиво искуство, свакодневно сам све више волео изабрани позив, налазио у њему нешто што сам до тада тек наслућивао. Схватио сам да официр није официр само током радног времена, већ целог дана, на сваком месту и у сваком тренутку. Од нас се с правом захтева да непрекидно бринемо о свом понашању, јер ма где се налазили, увек представљамо Војску Србије, Србију. Официрски позив није само занат, струка, то је часно занимање које подразумева жртвовање, али и понос због бављења њиме.

Поред учења, Теодосић је налазио времена и за спорт, за шта у Војној академији постоје изузетни услови. Као члан секције војног вишебоја остварио је запажене резултате на бројним тркама и првенству Војске, био је и члан атлетске секције, са којом је на првенству Војске освојио прво место у штафети 4×100 метара. Рекреативно се бави фудбалом, кошарком, одбојком...

МИЛИЦА МАРИНКОВИЋ ПРВУ РОЗЕТУ ПОСВЕЋУЈЕМ ДРУГУ

Милица Маринковић долази из Рашке. Завршила је смер војноелектронско инжењерство, модул информациони системи. Определила се за војни позив током средње школе. Данас каже да се није покајала, али се сећа да су се родитељи у први мах уплашили. Ситна и крхка, повучена, осетљива, говорили су, није за војску. Били су забринуте, размишљали су о томе како ће се снаћи на терену, у извршавању нимало лаких војних обавеза, на вежбама, с оружјем. Како је време пролазило, сумње су нестајале, а поверење и понос родитеља расли.

– И, ево, за који дан наћи ће се у мноштву родитеља, пријатеља, родбине, који ће присуствовати нашој промоцији у чин потпоручника, биће ту и суза, али радосница. Преда мном је каријера официра Војске Србије, жене официра. Уопште не сумњам да ћу се и на првим дужностима снаћи као што сам се снашла у Војној академији. Кад човек нешто хоће и кад зна зашто то жели, ништа није немогуће и неоствариво. Један од мотива за мој долазак у Војну академију било је једно дивно пријатељство. Мој друг из детињства, из основне школе, завршио је Војну гимназију и уписао Војну академију. Увек је најлепше причао о Војној гимназији, о несебичном другарству, о заједничком учењу, о развијању општељудских вредности које карактеришу ту војну школу, тако да сам и сама пожелела да будем део ње. Али било је касно, јер сам већ похађала другу средњу школу. Прилика ми се указала када је он одлучио да упише Војну академију. За њим сам кренула и ја. Положили смо пријемни и били примљени у исту класу. Нажалост, он данас није с нама. Током студирања откривена му је тешка болест због које је

напустио Војну академију и нешто касније умро. Био је то шок за све нас из класе. Верујем да он данас зна да се не кајем што сам уписала Војну академију, да је било тешких тренутака, када сам мислила да нећу успети, да нећу моћи да издржим, али је много више било лепих догађаја, радости и успеха. Баш онако како је и сам говорио.

Образовање за војног инжењера захтева пуно рада, и теоријског, и практичног, што је, уз све војничке обавезе, много терена, савлађивања општевојних и војнострукних предмета, нема сумње, изузетно напорно. О томе Милица Маринковић каже:

– Посебно смо у првој години имали пуно обавеза. Одмах по пријему у Војну академију, тај улазни терен био је веома тежак, командири су нас максимално тестирали, желећи да виде ко је истински опредељен за бављење војним позивом. И касније, рад с оружјем, гађања, вежбе, обука на терену, све је то, поред учења, било део наших свакодневних обавеза. Свако од нас је прво оспособљаван за војника, а затим за старешину. Све те тешкоће допринеле су развоју изузетног пријатељства за цео живот. Ма где да наставимо професионалну каријеру, остаћемо у контакту, јер смо постали једна велика породица и то је изузетна вредност Војне академије и војног позива. На крају могу да кажем да из Војне академије носим само лепе успомене и да бих, кад бих могла да вратим време, поново све исто учинила. Сада, кад је све прошло, знам да је мој друг био у праву кад је хвалио војну професију и кад је с пуно одушевљења говорио о војним школама и војном позиву. Због свега тога, што ме надахнуо војним позивом, што је с толико поноса говорио о животу и посвећености официра, моју потпоручничку розету посвећујем њему. Знам да ће, иако га нећемо видети, он бити с нама и поред нас у строју.

ДИЈАНА ЋОКИЋ ВРХУНСКЕ МОГУЋНОСТИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ЛЕКАРА

Дијана Ћокић, кадет 9. класе Медицинског факултета ВМА, определила се за медицину још у основној школи. Иако је из Смедерева, Средњу медицинску школу завршила је у Београду, а затим се нимало није двоумила бирајући ВМА и њен Медицински факултет. Љубав према војсци стекла је још одмалена, будући да јој је тата припадник Војске Србије, а њен млађи брат је ове године уписао Војну академију. Истичући да су сви у породици веома поносни због свега тога, Дијана каже:

– ВМА је једна од најпрестижнијих здравствених установа у Србији и региону, па нема сумње да су услови за бављење медицином ту изузетно добри. Све је близу, све на једном месту. Генерално сам хтела да једног дана будем део ње. После искуства стеченог током ових шест година сигурна сам да нисам погрешила. На Медицинском факултету ВМА једноставно не можеш да не будеш најбољи. Сваки кадет током образовања има свог ментора, професора који је задужен за постизање што бољег успеха. Све нам је доступно, од литературе, до операционих сала, лабораторија, кабинета, ординација. Сви нас поштују, у сваком тренутку можемо да затражимо објашњење, продубимо знања, помоћ професора је безгранична. И што смо ми више заинтере-

совани, упорнији у нашим захтевима, професори су нам приступачнији, што је заиста задивљујуће. То се посебно односи на завршне године, када смо и смештени у интернату, на ВМА.

По завршетку студирања Дијану очекује стажирање у цивилним и војним медицинским установама, а затим каријера лекара опште праксе у јединици. Нада се, међутим, да то није крај њеног учења и усавшавања.

– После одређеног периода проведеног у јединици, биће нам понуђена специјализација. Ја бих волела да то буде урологија, јер сам сада највише за то заинтересована. Привлачи ме и хирургија, па ћемо видети. Тешко је било ускладити наше заиста веома бројне обавезе на факултету и оне у Војној академији, посебно током прве четири године, када смо били смештени у Војној академији и када смо, поред учења на Медицинском факултету, имали исте обавезе као и сваки други кадет Војне академије. Али кад је организација добра, кад има разумевања у Војној академији, кад је сарадња Академије и Факултета добра, све је могуће. Наравно, најзанимљивије су завршне године, када смо у потпуности посвећени медицини. Устајемо и лежемо са мислима о медицини, анатомији, хирургији, разним болестима, лековима, лечењу... Овај факултет пружа врхунске могућности за образовање лекара, за бављење медицином. Онај ко жели да учи, овде има све што је потребно.

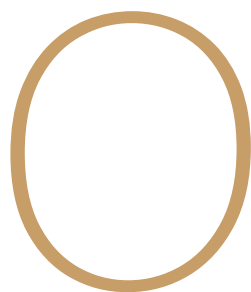

11. Међународни сајам „Партнер 2023”

У ЗНАКУ ДРОНОВА, АРТИЉЕРИЈЕ И БОРБЕНИХ ВОЗИЛА

„Партнер” је један од највећих и најзначајнијих сајмова наоружања и војне опреме у региону. Ове године средства НВО приказала су 154 домаћа и страна излагача, било је присутно више од 30 високих страних делегација и више од 7.000 професионалних учесника и посетилаца. Изложено је више од 170 различитих типова крупних средстава наоружања, од којих је 27 група новитета које су развили Војнотехнички институт и групација Одбрамбене индустрије Србије.

Пишу Мира ШВЕДИЋ и Јована ШИКМАН
Фотографије Медија центра „Одбрана”

огодишњи 11. Међународни сајам НВО „Партнер 2023” је од 25. до 28. септембра на Београдском сајму понудио посетиоцима драгоцен и ексклузиван увид у новитете наше војне индустрије и иностраних излагача. Имали су прилику да виде моћна, габаритна средства, посебно артиљеријска, чије

су се цеви уздизале високо у куполи Хале 1, лет дронова који су лебдели изнад глава, бројну војну технику коју је првенствено наша памет и индустрија изнедрила.

Ове године средства НВО приказала су 154 домаћа и страна излагача, било је присутно више од 30 високих страних делегација и више од 7.000 професионалних учесника и посетилаца. Изложен је репрезентативни део производног програма свих фабрика Одбрамбене индустрије Србије и њихових коопераната, као и производи во-

дећих европских компанија из Француске, Немачке, Италије, Аустрије, Турске, Швајцарске, Финске, а као највећи био је изложбени простор више технолошких гиганата из Народне Републике Кине. Приказано је 170 различитих типова крупних средстава наоружања, од којих је 27 група новитета које су развили Војнотехнички институт и групација Одбрамбене индустрије Србије.

ФАВОРИТИ ИНСТИТУТА

Војнотехнички институт је изложио 125 експоната и био је најзаступљенији од свих излагача. Као путоказ кроз то сајамско мноштво послужиле су нам речи пуковника др Бојана Павковића, помоћника директора ВТИ-а, и пуковника др Миодрaга Лисова, који су нас упутили у актуелне трендове. На сајму је било очито значајно повећање броја изложених дрoнова и беспилотних летелица, као и наоружања за њих.

Нагли развој дрoнова утицао је и на развој система за борбу против њих. Најновији систем ПАСАРС опремљен је радаром како би могао да детектује дрoнове у случају да представљају претњу нашим оружаним снагама, као и оmetaч помоћу којег може да дејствује против дрoнова чак и кад се налазе изнад наших снага или становништва.

Постоје и тзв. ФПВ дрoнови, комерцијални дрoнови – оператор има наочаре са монитором и гледа кроз камерицу која је на дрoну и „вози“ га у реалном времену. На то су у

ВТИ-у и Војсци Србије дуго гледали као на играчку и игнорисали га, али су видели да се данас и те како користи на ратиштима у свету па су припремили једно од решења на ту тему – опремили су мали дрoн на који је закачена кумулативна бојева глава од „зоље“. И са том бојевом главом дрoн има способност да уништи разна бојева средства, али његова употреба захтева изузетно спретног оператора.

У тренду је и артиљерија. Модуларни „огањ“ је интегрисан с новом ракетом „алас“.

– Интересантно је поменути да ће и термобарична ракета 128 mm бити у наоружању модуларног „огања“. Догађаји на светским бојиштима показали су да та средства постају кључна и доминантна. Поред термобаричне ракете, присутни су и системи за даљинско минирање, системи који на даљину засипају и запречавају област са противоклопним средствима. Нашли смо у нашој документацији да је то рађено осамдесетих година. Значи, ракета са противтенковским минама калибра 128 mm уведена је у наоружање, али никад није кренула серијска производња, већ је током деведесетих све заборављено. Сада смо активирали ту документацију – истиче пуковник др Павковић.

Значајан је и тренд превођења невођених ракета 128 mm у вођене. На помолу је и по-

новни рад на ракети 262 mm, која би trebalo да има још већи домет у односу на оригиналну варијанту. Са новим системом за вођење она би добила праву употребну вредност.

Пуковник др Лисов истиче да је у сфери артиљерије све већа употреба темпирних, близинских и електронских упаљача. Осим тога, у области артиљерије очигледан је тренд употребе муниције са корекцијом путање пројектила у завршној фази лета — SCFs. Овим се у значајној мери повећава прецизност, што је посебно важно за веће домете.

Актуелан је и развој артиљеријских система још већег домета. У ВТИ-у постоје две варијанте која се такмиче једна са другом. Једна је тзв. ВЛАП варијанта пројектила, који је ракетизиран и има додатни ракетни мотор, а друга је варијанта са глатком цеви дужине 60 калибара, повећаног калибра, из које се испљује поткалибарни пројектил. То су варијанте које би могле да достигну домет и до 70 km.

„Партнер 2023” обележили су и нови хибридни системи. Интегрисани су осматрачки радар, који уочавају до 40 km различите циљеве. Наравно, на већим даљинама уочавају циљеве попут авиона, хеликоптера, великих беспилотних летелица. На мањим даљинама уочавају летелице попут „пегаз”, а на још мањим мале дроне. Ти хибридни системи, у зависности од препознатог циља и његове даљине, могу да дејствују ракетама или топом. То могу да буду „игле” или „стреле”, које већ имамо у наоружању, или новонабављене ракетре „мистрал”.

Такође, на овом сајму први пут је приказан „трагач”, који добија информације од осматрачког радара у циљу бржег и поузданијег проналажења циља. На тај начин је ефикасност ручних противавионских система, брзина њиховог дејства и вероватноћа циља значајно повећана.

Приказан је и велики број возила НТВ у најразличитијим наменама. Ту је НТВ са уграђеним гониометром ВЕРА, онда НТВ као командно визило за беспилотне летелице „врабац” и „осица”, потом НТВ као носач даљински управљаног лансера за противваздушне ракете, тзв. лансер МТУ 4, потом НТВ на који је постављен лансер за ракете „мистрал” итд. Приказан је и НТВ у форми багија, отворен.

– Фабрика „Застава Терво” је учествовала у више пројеката са возним основама и различитим надградњама својих теренских возила НТВ, чиме се на овом сајму представила у одличном светлу. Веома је важно да имамо домаће произвођаче возила који могу да одговоре на изазове развоја савремених борбених система и обезбеде интеграцију различитих система наоружања на сопствене возне основе – истиче пуковник др Лисов.

У ЗНАКУ АРТИЉЕРИЈЕ

Халом 1 доминирале су три „Југоимпортове” Норе Б-52 – модел М15, која је у наоружању наше војске, НОРА М21, која је приказивана и на америчком тлу, као

На овогодишњем сајму видљиво је присуство више новитета него на ранијим, што потврђује сталан и континуиран напредак наших одбрамбених технологија. Изложено је више нових противавионских и противдронских система, беспосадних, земаљских и ваздухопловних платформи, као и бројни типови нове муниције побољшаних карактеристика.

успешна топ-хаубица калибра 155 mm, и најновија НОРА Б52 НГ (нова генерација), која носи ознаку „перун”. Њихове 52 калибра дуге цеви паралеле су ваздух. У односу на старе Норе, „перун” има куполу без посаде и аутоматски пуњач капацитета 30 пројектила. Четвочлана послуга налази се у кабини возача. Потпуно је аутоматизована и управљање је аутоматско из предње кабине. Може да користи сву савремену НАТО муницију до дужине 1.050 mm. Домет јој је нешто преко 40 километара. У MRSI режиму може да оствари четири пројектила уместо три, колико може стара Нора, и такође скраћено је време заузимања и напуштања положаја. Основни помак направљен је у томе што систем пуњача сада пуни при свим елевацијама. Раније је пунио само при елевацији од 45 степени.

Модуларни „огањ” заједнички је пројекат ВТИ-а и других компанија у одбрамбеној индустрији. Предвиђено је да може да користи све типове вођеног и невођеног наоружања које има Војска Србије. На сајму је систем приказан са лансером невођених ракета 128 mm и контејнером са ракетама „алас”. То средство је тренутно у фази производње нулте серије. У плану је да се са њега лансирају ракете „кошава 1” и „кошава 2”, али су оне још у фази развоја. Међу пет изложених варијација основних ракета 128 mm М-77, могле су да се виде и две у фази развоја. Прва је у калибру 128 mm, која има скраћени ракетни мотор „огањ” М-18 и термобаричну бојеву главу. Намењена је за домет између 5–6 km, за непосредну, блиску

борбу против живе силе у рововима и закло-нима. Друга је бојева глава са противтенковским минама за даљинско минирање. Ове две ракете, са предходницама, које су већ усвојене у наоружање, део су система и дигитализованог и модуларног „огања”.

БОРБЕНА ВОЗИЛА

„Југоимпорт – СДПР” је као сајамски хит представио вишенаменско оклопно борбено возило 4×4 „милош 2”, који је опремљен са ДУБС 20 mm са уграђеним наоружањем, који је ВТИ развио и увео у наоружање ВС за потребе модернизације БВП. Подсистеми који га чине су топ М55 калибра 20 mm, митраљез М86 (ПКТ) калибра 7,62 mm, аутоматски бацач граната калибра 30 mm, лансер ракета „маљутка”, са две лансирне шине и системом за полуаутоматско вођење. Омогућено је електропокретање ДУБС-а 20 mm по правцу и елевацији. Поседује бацаче димних кутија калибра 82 mm, управљачки пулт и спрегнути електрооптички систем за нишањење.

Приказане су и унапређене серије верзије фамилија точкаша борбених возила „лазар 3” и „милош”.

Пешадијско борбено возило Застава М20 МРАП 6×6, које је било на сајму пре две године као ВТИ-ов експонат, данас се налази у Четвртој бригади КоВ-а и служи за превоз петнаесточлане посаде. Комфорно је, климатизовано и има удобна „хеликоптерска седишта”, два минобацача, 48 граната, пружа

ЗАСТАВА ОРУЖЈЕ

„Застава оружје”, која ове године прославља 170 година постојања, на „Партнеру 2023” представила је четири нове пушке. Снајперска пушка М07 у калибру 338 „лапуа магнум” и далекометна пушка М-12М, репетирна, наследница М12 у калибрима 12,7×108.50 „браунинг”, обе базиране на Маусер М98 механизму. Приказан је и модификовани модел митраљеза М-84 т у калибру 7.62×54р, наследник добро познатог М-84 митраљеза са модификацијом која се односи на кундак. Развијен је и нови модел митраљеза М20 на бази М84 за метак 7,62×51 mm, који користи чланке М13 који се раздвајају после испаленог метка и служе за једнократну употребу.

ЈУМКОВИ МАТЕРИЈАЛИ И МОДЕЛИ

Значајан наступ имала је и фирма „Јумко“. Они су поред стандардне униформе М10, представили униформу за извиђачко-обавештајне и диверзантске јединице. Приказали су и огртач маскарни за термалну заштиту војника, цили одело за снајперисте, разне врсте ранчева, патролни, модуларни ранац, мреже за маскирање технике и људства, комплет маскарни мали, комплет маскарни велики, прекривке за возила за заштиту у ИЦ термалном и радарском делу спектра. Приказали су и прототип цеви за ручне ракетне бацаче. У плану им је да реализују производну линију за ручне ракетне бацаче од композитних материјала. Представили су и шлем од полиетилена високе молекуларне масе, који је по неким специфичностима далеко бољи од неких досадашњих решења у смислу тежине и века трајања.

жа заштиту од муниције 14,5 mm и штити од мина.

И оклопни транспортер ОТ 4x4 је на прошлом сајму приказан као модел. Прошао је интерна испитивања, тако да је у завршној фази развоја, мада још није усвојен у наоружање. Има Каминсов мотор од 370 КС, „Алисон“ мењач 7 степени, аутоматски, оклопна заштита је са стране 12 mm, а предње стране 20 милиметара. Превози девет војника који седе леђима у леђа плус командира и возача. Има митраљез 12,7 mm, који је на механичкој турели. Возило развија максималну брзину од 110 km/h, клиренс му је 360 mm, савлађује максимални успон од 60%, максимални бочни нагиб од 45%, водени газ од 1.500 mm и има аутономију вожње од 1.100 километара.

Веома занимљива комбинација, спој америчке и руске технике, била је интеграција два возила „хамви“ и система „фагот“ и „корнет“. Стручњаци из ВТИ-а добили су

задаћу да спроведу ту интеграцију за кратко време и потом су извели успешна гађања на полигону „Пасуљанске ливаде“. „Хамви“ са системом „корнет“ имао је домет од осам километара, а са „фаготом“ два километра.

Новина ВТИ-а је и индикатор циљева за четвороструки лансер МТУ-4М, намењен за пријем и обраду података о циљу, добијених са радара „жирафа“. Систем је дизајниран за лансирање ракете 9М32М и 9М38М („стрела 2М“ и „игла“). Интегрисан је у теренско возило НТВ и укључује термалну камеру, глобално-навигациони систем, инклинометар, радио-уређај „Талес“, таблет и монитор. Броји четири ракете на лансеру, а опремљен је и митраљезом 12,7 mm за потребе самозаштите.

Извиђачки аутомобили БРДМ-2МС добијени из Руске Федерације делимично су модернизовани. Осавремењивање тог извиђачког аутомобила огледа се у побољшању оклопа које је сада на нивоу Станак 4 и штити од калибра 14,5 mm. Модернизована је радио-веза, радио-уређај обезбеђује сигурно одржавање везе на даљинама до 60 km и пренос података у реалном времену. Опремљен је дроном који омогућава извиђање на даљине преко 1.000 метара испред возила и на тај начин спречава излагање БРДМ-а могућности упадања у заседу. Посада дроном извиђа евентуалну препреку, елиминира претњу и наставља кретање. Посада има аутономију боравка у возилу 72 сата и притом је обезбеђена свим потребним намирницама и средствима. Модернизација је знатно побољшала карактеристике возила, омогућила извиђање из ваздуха, са земље у дневном и термовизијском спектру. Такође, сачуване су амфибијске способности, са смањеном брзином кретања 5 km/h, што је довољно да савлада водену препреку. Саставни је део Копнене војске.

Као и сваке године предузеће „Прва петолетка“ из Трстеника, поред већ старих проверених производа, приказала је и новитете које ради у сарадњи са ВТИ-ом. Приказана је фамилија малих „милоша“ – почев од првог са префиксом Н, па В1 и В2, који је најробуснији и најјачи од свих, с обзиром на то да има две ракете калибра 90 mm и митраљез 12,7 mm, потом логистичко возило које служи за превоз рањеника, хране, воде, посебно на неким теренима где би војник био изложен дејствима непријатеља. Овогодишњи сајамски хит је и ултралаки „милош“. За

Између два сајма у наоружање Војске Србије уведено је 70 нових средстава, од чега су 22 у серијској производњи. Посебно се издвајају модернизовани тенк М 84 АС2, БВП М 80 АБ2, „гвоздика“, КОТ, „орао“, нова бorbена возила МРАП, „лазар 3М“, као и нова модуларна аутоматска пушка 6,5 и 7,62 mm калибра и нове снајперске пушке. До краја године очекује се увођење још 23 нова средства.

разлику од претходних који могу да савладавају нагибе од 25 степени, овај савладава 35 и нешто више. Визуелно је много нижи од претходника. Има митралез 7,62 mm и ручни бацач граната РБГ 40/6 mm. Маса је 250 килограма, креће се брзином од 15 km/h и има аутономију од четири сата рада. Управљање је даљинско бежично. Од осматрачко-нишанских справа има дневну ЦЦД камеру, термо-визијску камеру и ласерски мерач даљине до два километра.

„Прва петолетка“ је приказала и нови ручни бацач граната са максималним дометом 800 метара, који су радили са колегама из „Слободе“ из Чачка, а нов је и потцевни бацач граната модуларног типа.

БЕСПИЛОТНЕ ЛЕТЕЛИЦЕ И ДРОНОВИ

Беспилотна летелица Војнотехничког института „пегаз“, добро знана нашој јавности, добила је могућност додатног наоружања. Наиме, она је тренутно опремљена ракетама ФТ-8Д кинеске производње, а од недавно стављен је акценат усавршавању тих ракета у кооперацији са оригиналним произвођачем, како би се интегрисала значајно моћнија бorbена глава комбинованог дејства (кумулятивног и парчадног) домаће производње. Таква ракета ће се звати ФТ-8Д-СР. То је ракета

ваздух–земља која користи ГПС/ИНС навођење на средњем делу путање и полуактивно ласерско навођење у завршној фази лета, што јој омогућава да гађа статичне и покретне мете. Намењена је за дејство против непријатељевих снага и покретне и непокретне војне технике. Друга новина у наоружању ове беспилотне летелице јесте комплет за конверзију минобацачких мина 120 mm, који постоји и као засебно бorbено средство, али се може користити и за беспилотну летелицу. Наоружана беспилотна летелица „пегаз“ је тестирана и усвојена у наоружање. Почело се и са серијском производњом, чији је интегратор „Утва“.

На овогодишњем сајму наоружања и војне опреме дронови и беспилотне летелице заузеле су велики део изложбеног простора. Нашу пажњу привукла је новина Војнотехничког института, прототип антидрон радио-ометача. Дизајниран да онемогући лет неовлашћених дрона, а функционише по принципу детекције и класичног ометања у шест фреквенцијских опсега. Омета позицију дрона, комуникационе линкове између дрона и лица које управља дроном, односно управљачке станице.

Као новина ИРИТЕЛ-а приказана је антидрон пушка, српске производње. Три килограма тешка пушка, која је носач антена и одговарајуће електронике, кабловима је повезана са кофером/ранцем који тежи 10 килограма. Овим средством могуће је контролисати три опсега ометања, који се прецизно могу дефинисати и путем лаптопа. Мисија антидрон пушке је ометање свих индустријских дрона који се могу купити, цивилних али и војних, на којима су до сада урађена тестирања. Успешно је тестирано ометање на два километра.

Ово је била само кратка шетња протеклим сајмом. О свим новитетима „Партнера 2023“ биће још речи. ■

ВРЕДАН УГОВОР

Последњег дана сајма потписан је уговор између Министарства одбране и ЈП „Југоимпорт-СДПР“ за набавку и модернизацију 92 сложене бorbене платформе, за потребе Војске Србије, у укупној вредности од око 13,5 милијарди динара. Осим носиоца уговора, у производњу ће бити укључено и више од 20 коопераната, делом из Одбрамбене индустрије Србије, као и подизвођачи који поседују капацитете да одговоре савременим захтевима у вези са квалитетом и роковима испоруке.

У сусрет Дану 63. падобранске бригаде

УВВЕК

Ове године се већ јасно сагледава нови профил бригаде која ће задржати све своје вредности, попут храбрости, чисти оружја, нераскидивог колектива, јаког осећаја припадности јединици и љубави према отаџбини и слободи, али и имати веће могућности да изврши постављене задатке и у пуном капацитету одговори на савремене изазове и претње безбедности Републике Србије

Пише Зоран МИЛАДИНОВИЋ

ПРВМ

Већ је јасно да су стројеви 63. падобранске бригаде све бројнији, попуњенији, што потврђује да су добиле на замаху активности у оквиру развојног Пројекта 5000, којим ће специјалне снаге Војске Србије порасти на пет хиљада припадника. Паралелно са кадровским јачањем гради се и напредак у обуци, на организационом плану, у техничком опремању, материјалном статусу и ширењу инфраструктурних капацитета, што недвосмислено говори да ће 63. падобранска бригада бити једна од ударних, најбоље обучених и опремљених јединица Војске Србије. Утисак је да су ови дани врхунац у развоју елитне и јединствене јединице Војске Србије, колико год да је током њене деценијама дуге и славне историје исписано на хиљаде страница о легендарним и узбудљивим подвизима падобранских састава са нишког аеродрома.

ИСПИТНА НЕДЕЉА

– Падобранска бригада је током свог трајања и рада мењала назив, организациону структуру и локацију размештаја, трансформисала се, добијала ново наоружање и опрему, али никада није у тој мери била опремљена и материјално обезбеђена као што је данас – тврди командант 63. падобранске бригаде бригадни генерал Ненад Зонић. – Реч је о заиста значајном напретку, поготово када се има у виду да је до пре само четири године наша јединица била само батаљон у саставу Специјалне бригаде. Попуну јединице обављамо приоритетним пријемом нових и млађих припадника из редова Војске Србије и војника на добровољном служењу војног рока по принципима добровољности, испуњавања одређених здравствених, психофизичких и

безбедносних критеријума и завршетка селективне обуке. Професионални војници у падобранској бригади најчешће су до сада регрутовани управо из редова војника на добровољном служењу војног рока, што се показало као изузетно добар начин попуне тог кадра. Пројекат 5000 отворио је могућност да се у нашу јединицу приме и млади људи који нису служили војни рок са оружјем, што је све заједно допринело да је бригада бројнија и млађа, а улажемо максимум напора да буде и обученија и спремнија.

Први кандидати за пријем у 63. падобранску бригаду, који нису одслужили војни рок под оружјем, дошли су на капије аеродрома „Наредник-пилот Михајло Петровић” у Нишу марта ове године. Они су прво завршили тронедељну основну војну обуку, како би равноправно са кандидатима који су служили војску приступили селективној обуци. Иницијалне провере физичких способности, упознавање са наоружањем и војном опремом, припремна гађања и други садржаји обуке чекали су новопечене војнике пре давања војничке заклетве и селективне обуке.

– Циљ селективне обуке је да се изаберу најспособнији, најиздржљивији и најодлучнији – истиче генерал Зонић. – Због тога се током захтевне обуке врше опсервације и тестирања кандидата ради утврђивања њихове обучености, психофизичке издржљивости, способности за реализацију задатака, како индивидуално, тако и у саставу тима. На крају их чека испитна недеља, када се рангирају у складу са оствареним резултатима, а најуспешнији улазе у строј 63. падобранске бригаде. У овој генерацији тридесет одсто кандидата није испунило постављене захтеве обуке из различитих разлога, док кандидати који су примљени у професионалну војну службу на одређено време у трајању од шест месеци

ОБУКА У ВАЗДУШНОМ ТУНЕЛУ

Припадници 63. падобранске бригаде недавно су боравили у Прагу, у Републици Чешкој, како би извели напредне облике обучавања за војне падобранце у ваздушном тунелу. Ова обука има вишеструки значај, како у делу безбедности, тако и у уштеди материјалних ресурса и у скраћивању времена за реализацију више падобранске обуке. Падобранци су се оспособљавали за вршење скокова на слободно дејство, специјалним падобраном типа „крило” са наоружањем и опремом и на терене малих димензија. Занимљиво је да је сваки падобранец провео у ваздушном тунелу време еквивалентно слободном паду оствареном приликом извршења око педесет тренажних скокова из ваздухоплова са висине од четири хиљаде метара.

имају могућност да продуже уговор о раду до три године и да га касније обнављају.

Селективну обуку у 63. падобранској бригади није лако ни започети, а камоли завршити. Немају ове речи за циљ да обесхрабре будуће кандидате, већ да им укажу у којој мери је таква обука захтевна, што и мора бити како би се за пријем у јединицу на прави начин укључили у процес обуке, подигли своје физичке и војностручне способности, развили тимски дух и способности за извршавање задатака у условима повећаних психофизичких напрезања. Инструктори обуке у падобранској јединици воле да кажу да кандидати морају од првог дана да схвате како професија падобранца подразумева живот уз падобран и све ризике и опасности које падобрански скокови, брзи и изненадни напади у позадини противника, извиђачка, препадна и заседна дејства са собом носе. У селективној обуци зато морају да прођу усиљене маршеве, преживљавање, борење, руковање хладним оружјем, савлађивање водених препрека, алпинистику, антитерористичке акције и гађања из свих могућих оружја. Најважнија је, наравно, падобранска обука, која започиње увежбавањем паковања падобрана, лупинг-лествама, трамболином, скоком са жичаре на падобранском полигону и другим садржајима, а завршава се првим десантним скоковима и добијањем звања падобранца.

ЈЕДИНСТВЕНА ПАДОБРАНСКА ОБУКА

Падобранска обука је у тој мери јединствена да је не само дала име бригади већ је учинила посебном и познатом широм наше земље, регије, па и читавог света. Знања и вештине на нишком аеродрому стекло је више од 35.000 падобранаца, а дефинитивна потврда квалитета обуке у падобранској јединици добијена је у ратовима на простору некадашње Југославије и другим опасним ситуацијама. Кандидати за падобранце у оквиру Пројекта 5000 имали су прилику да се увере да је падобранска обука, како многи кажу, најзахтевнија и најекстремнија обука у Војсци Србије, али и да ни они сами нису више исти људи после завршене обуке и да падобранац не може свако бити. На земљи се увежбавају покрети и реакције у различитим ситуацијама, јачају ножни мишићи и целокупна мускулатура за правилан и безбедан доскок, док је полигон за увежбавање право место за тестирање способности за први скок, уз већ стечену вештину паковања па-

добрана и беспрекорно теоретско познавање коришћења падобрана и поступака у случају отказа падобрана.

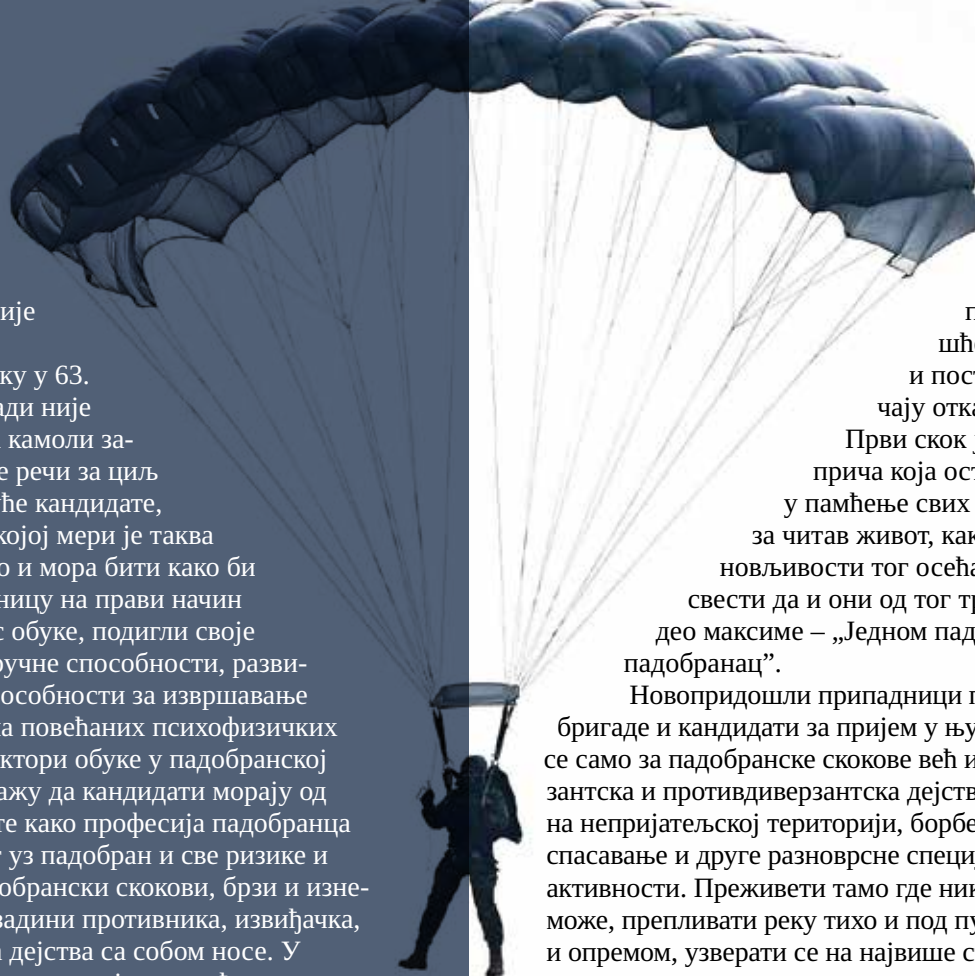
Први скок је већ посебна прича која остане урезана у памћење свих падобранаца за читав живот, како због неповљивости тог осећаја, тако и због свести да и они од тог тренутка постају део максиме – „Једном падобранац, увек падобранац”.

Новопридошли припадници падобранске бригаде и кандидати за пријем у њу не обучавају се само за падобранске скокове већ и за диверзантска и противдиверзантска дејства, извиђање на непријатељској територији, борбено трагање и спасавање и друге разноврсне специјалне борбене активности. Преживети тамо где нико други не може, препливати реку тихо и под пуним оружјем и опремом, узверати се на највише стене, руковати ножем и секиром, разоружати нападача борилачком вештином и други „атрактивни” садржаји свакодневница су у падобранској обуци. Фрагменти обуке посматрачима заустављају дах, пошто су слике налик онима из акционих филмова, док од актера траже максимално залагање и психофизичку спремност.

– Различите обуке које се проводе у бригади немају за циљ само индивидуалну оспособљеност, оне служе и да развијају и јачају колективни дух и међусобну повезаност свих припадника – говори генерал Зонић.

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА У СЛОВЕНИЈИ

Четири припадника 63. падобранске бригаде били су део контингента Војске Србије који је упућен у Републику Словенију због учешћа у хуманитарној акцији спречавања, отклањања, ублажавања и санирања последица катастрофалних поплава које су задесиле ту земљу. Контингент Војске Србије био је, у складу са захтевима словеначких власти, ангажован на задацима ваздушног транспорта, снабдевања становништва водом и горивом, биолошке дезинфекције објеката и земљишта у угроженим подручјима, као и на извођењу инжињеријских радова на рашчишћавању комуникација од депонованог материјала. Падобранци су се посебно истакли у ситуацијама када је за извршење одређених послова било неопходно користити вештину у верању.

СПОРТСКИ УСПЕСИ ПАДОБРАНАЦА

Отворено падобранско првенство Србије у скоковима на циљ, одржано недавно у Нишкој Бањи, потврдило је да припадници 63. падобранске бригаде имају примат у овом спорту, пошто су били најуспешнији и у екипном и у појединачном пласману. Падобранска екипа Војске Србије „Небеске видре“ остварила је убедљиву победу у екипној конкуренцији, испред екипа Падобранског клуба ветерана 63. падобранске бригаде „Архистратиг“ и Аеро-клуба „Наша крила“ из Параћина. Припадници 63. падобранске бригаде водник Стеван Милетић и заставник прве класе Милан Светозаревић освојили су прва два места у конкуренцији падобранаца из Србије, Аустрије, Босне и Херцеговине, Мађарске, Немачке, Северне Македоније и Црне Горе, док је њихова колегиница заставник прве класе Радмила Ђурић била најбоља у женској конкуренцији. Одлични резултати војних падобранаца на првенству у Нишкој Бањи представљају још један од успешних наступа на бројним домаћим и међународним такмичењима.

Обука кандидата за пријем у 63. падобранску бригаду, по речима генерала Зонића, несумњиво је важна и комплексна, поготово ако се зна да је знатно увећана услед Пројекта 5000 и да су сада на обуци и кандидати који нису служили војни рок. Занимљиво је да у 63. падобранској бригади улажу велике напоре да, кад год је то могуће, споје обуку прекаљених падобранаца, новопримљених припадника и кандидата за пријем, како у рејону базирања, тако и ван мирнодопске локације. Предности овакве методологије обучавања су јасне, имајући у виду да млади и неискусни кандидати и новопримљени војници много тога науче од искусних падобранаца, али и због економичности обуке. Обука борбених тимова из састава бригаде, на пример, реализована је средином августа ове године на једном од полигона, уз истовремено стручно-специјалистичко оспособљавање професионалних војника који су у јединицу примљени по Пројекту 5000 након успешно завршене селективне обуке. Борбени тимови су том приликом увежбавали извођење школско-борбеног скока и дејство извиђача уз употребу дронова, док су новопримљени професионални војници реализовали гађања из савременог наоружања којим је опремљена јединица.

ОПРЕМА И ИНФРАСТРУКТУРА

Кадровско јачање 63. падобранске бригаде подразумева и напредак, како у наоружању и војној опреми, тако и у материјалном, инфраструктурном и сваком другом смислу. Десантни падобрани ОВП, специјални падобрани типа „крило“ УМ-1, беспилотне летелице, савремена оптоелектронска сред-

Бригадни генерал Ненад Зонић, командант 63. падобранске бригаде:

– Падобранска бригада је током свог трајања и рада мењала назив, организациону структуру и локацију размештаја, трансформисала се, добијала ново наоружање и опрему, али никада није у тој мери била опремљена и материјално обезбеђена као што је данас.

– Знамо да се од нас очекује врхунска обученост и спремност да извршимо сваки постављени задатак, као и да ће падобранци бити први у борби уколико дође до угрожавања безбедности Србије. Вредно радимо да будемо спремни за тај тренутак, ако до њега дође, а до тада нећемо жалити труда и зноја да се врхунски обучимо и припремимо. Добро је што и млади људи који се пријављују за пријем у бригаду знају да ће имати прилику да се континуирано обучавају, усавршавају и да раде са најсавременијим наоружањем и опремом. У нашу елитну јединицу доводе их љубав

ства, нова борбена возила типа „милош“ и „хамер“, путничка возила типа „тојота“, савремена верачка опрема и поједини делови наоружања, нова заштитна опрема, нове униформе и други детаљи говоре да су учињени велики помаци у скоро свим сегментима опремања јединице и да је у овом тренутку нишка бригада опремљена попут сличних јединица у најбољим армијама света. Оперативне, маневарске и друге способности падобранске бригаде расту из дана у дан, што се види по садржајима обуке који се изводе. Нови падобрани и додатна опрема омогућили су да се знатно једноставније изводе падобрански скокови ноћу. Важно је и што бољу опремљеност прате и значајна инфраструктурна улагања. Мора се обезбедити да досадашњи и новопримљени припадници бригаде имају довољно инфраструктурних капацитета за живот и рад, као и за реализацију свестране, сложене и тешке обуке. Бригадни генерал Ненад Зонић истиче да је припремљен и пројекат изградње ваздушног тунела на нишком аеродрому, попут

ваздушних тунела у Чешкој и Шпанији, који би омогућио ефикаснију и економичнију обуку припадника бригаде, али би био и економски исплатив, јер би га сигурно користиле и све армије у ближој и даљој околини.

– Знамо да се од нас очекује врхунска обученост и спремност да извршимо сваки постављени задатак, као и да ће падобранци бити први у борби уколико дође до угрожавања безбедности Србије. Вредно радимо да будемо спремни за тај тренутак, ако до њега дође, а до тада нећемо жалити труда и зноја да се врхунски обучимо и припремимо. Добро је што и млади људи који се пријављују за пријем у бригаду знају да ће имати прилику да се континуирано обучавају, усавршавају и да раде са најсавременијим наоружањем и опремом. У нашу елитну јединицу доводе их љубав

према отаџбини, униформи и слободном небу, можда дечачки снови или адреналин, али добро је да знају да их сада у редовима падобранаца очекује и побољшање животног стандарда. Професионални војници у 63. падобранској бригади имају у овом тренутку плате веће од двеста хиљада динара, које ће се у зависности од нивоа оспособљености и формацијског места значајно увећавати – наглашава генерал Зонић.

Ратни подвизи, рекорди у броју, висини и начину падобранских скокова, Орден народног хероја, Орден Светог Саве, врхунско командовање, специфична обука, квалитетни инструкторски кадар и друге вредности уздигли су име славне 63. падобранске бригаде у неслућене висине. Ипак, мало ко је слутио да ће падобранска јединица достићи садашњу бројност, организацијско-формацијске претпоставке, материјалну и техничку опремљеност и свеукупну оперативну способност, док је и савременицима тешко да предвиде снагу бригаде у перспективи. Некадашња фраза „Само је небо граница” дефинитивно

Добро је што и млади људи који се пријављују за пријем у бригаду знају да ће имати прилику да се континуирано обучавају, усавршавају и да раде са најсавременијим наоружањем и опремом. У ову елитну јединицу доводе их љубав према отаџбини, униформи и слободном небу, можда дечачки снови или адреналин, али добро је да знају да их сада у редовима падобранаца очекује и побољшање животног стандарда.

више не важи у 63. падобранској бригади, која тако муњевито иде напред и помера границе у свим областима живота и рада.

Нема сумње да ће и предстојеће обележавање Дана јединице представити све што је ново у 63. падобранској бригади, али и продужити јединствен однос који она има са породицама погинулих другова, ветеранима и пријатељима бригаде. Откриће се тог дана биста преминулом митрополиту црногорско-приморском Амфилохију, који је давне 2002. године први пут пресекао славски колач у 63. падобранској бригади, доделити признања најбољима, потврдити хомогеност војног колектива. Занимљиво је да ће се 14. октобра одржати и нека врста генералне пробе за Дан јединице у 2024. години, када ће 63. падобранска бригада обележити осам деценија постојања, што је јубилеј којим се мало која војна јединица може похвалити. Први падобрански батаљон, чије традиције негују припадници 63. падобранске бригаде, основан је 14. октобра 1944. у војној бази крај Барија, у Италији. ■

Поводом Дана Треће бригаде КоВ

ВОЈНИК НА ПРВОМ МЕСТУ

Као један од најважнијих предуслова за успешно и ефикасно извршавање бројних и веома одговорних задатака, у Трећој бригади, баштиник традиција славног Гвозденог пука, истичу бригу о људима. „У овим тешким временима, препуним сваковрсних изазова, везаних не само за посао којим се бавимо већ и за учестале временске непогоде, како у Србији, тако и у целом региону, трудили смо се да не заборавимо човека“, каже командант бригаде.

Пише Душан ГЛИШИЋ

Фото: Горан Станковић

Сваке године 7. октобра у Нишу, Прокупљу, Тополи, Јабланици, у целој југоисточној Србији, свечано се обележава Дан Другог пешадијског пука Моравске дивизије, Гвозденог пука, чувене јединице српске војске у балканским ратовима и Првом светском рату, која је јунаштво српског војника одвела у легенду. Традицију Гвозденог пука данас наставља Трећа бригада Копнене војске, чији су припадници, баш због својих предака и ослободилачке историје краја у којем су лоцирани, свесни значаја и одговорности своје јединице и задатака које извршавају. А њих је, не само у Нишу, где је смештена Команда бригаде, већ и у Куршумлији, Зајечару и Прокупљу, где су стациониране јединице, заиста, много.

Иако је и Трећа бригада КоВ-а, попут сличних јединица, намењена за извршавање задатака из све три мисије Војске Србије, развијање и унапређивање оперативних способности снага за извођење операција и пружање помоћи цивилним властима приликом природних непогода и техничко-техно-

лошких несрећа већих размера, њен састав, ипак, показује и неке специфичности. Наиме, поред уобичајених батаљона и дивизиона, у саставу инжењеријског батаљона Треће бригаде је и вод за разминирање и уклањање неексплодираних убојних средстава, који друге бригаде немају. О томе командант јединице пуковник Драган Антић каже:

– Трећа бригада Копнене војске има све потребне ресурсе, има снагу и могућности да изврши све задатке који су нам дати у надлежност. Осим што

извршавамо наше наменске задатке, веома бројне, уосталом и даље смо на базама у Копненој зони безбедности, непрекидно реализујемо обуку у свим јединицама, завршили смо с мисијом у Либану и отпочели припрему наредне ротације, која ће отићи следеће године у јуну, реализујемо све задатке из обезбеђења објеката, унапређујемо стање исправности технике, радимо на унапређењу услова живота и рада у објектима. Такође, својим ресурсима максимално пружамо подршку другим саставима

у извршавању задатака. У томе посебно истичем две јединице које су у протеклом периоду дале печат нашем успеху, не само кад је реч о задацима у бригади већ и пружању помоћи и сарадњи с другим јединицама Копнене војске и Војске Србије. То су 39. логистички и 310. инжињеријски батаљон. Са аспекта послова које обавља, од грађевинских, преко одржавања објеката и пружања техничке подршке, логистички батаљон извршава задатке не само у Трећој бригади већ и у другим јединицама,

како родовским, тако и другим саставима. Кад је реч о инжењеријском батаљону, веома респектабилној и изузетно опремљеној јединици која извршава задатке на читавом подручју наше земље, од југа до севера, имамо велики број инжењеријских група које свакодневно раде и за потребе бригаде, али и за друге јединице и саставе Војске Србије. За пример нека послужи вод за разминурање, чији припадници од почетка маја до краја октобра непрекидно раде на разним подручјима на којима постоји опасност од заосталих минско-експлозивних средстава. О значају тих, већином хуманитарних задатака на уклањању неексплодираних минско-експлозивних средстава, заосталих од 1999. године и агресије НАТО-а на нашу земљу, сувишно је говорити, али нек се зна да је само ове године неутралисано више од 380 различитих убојних средстава са готово 70 хиљада квадратних метара простора.

И КАДА ЈЕ НАЈТЕЖЕ, НЕ ЗАБОРАВЉАМО ЧОВЕКА

Да се сви задаци у јединицама Треће бригаде извршавају организовано, правовремено, квалитетно и одговорно, не треба посебно истицати. Томе значајно доприноси веома искусан и стручан састав команде. Понекад при извршавању задатака, посебно из треће мисије Војске Србије, нема довољно

ПРОСЛАВЉЕНИ ГВОЗДЕНИ ПУК

Трећа бригада Копнене војске формирана је 4. јуна 2007, највећим делом од људства и средстава јединица лоцираних на простору југоисточне Србије. У њен састав ушли су делови 211. оклопне бригаде, 21. наставног центра извиђачких јединица, 9. пешадијске бригаде, 4. моторизоване бригаде, 52. мешовите артиљеријске бригаде, 52. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО, 125. моторизоване бригаде, 549. моторизоване бригаде, 352. инжењеријског пука, 201. логистичке базе, Техничког центра и Војномедицинског центра. Припадници Треће бригаде Ков-а надахњују се славом Другог пешадијског пука „Књаз Михаило“, познатијег као Гвоздени пук. Дан Треће бригаде обележава се 7. октобра. Тога дана у Првом балканском рату Други пешадијски пук „Књаз Михаило“ Моравске дивизије првог позива кренуо је у рат.

Најодликованији од свих пукова српске војске, славом се овенчао у свим великим биткама балканских ратова и Првог светског рата: Кумановској, Прилепској, Брегалничкој, бици на Грљенским висовима, Церској, Дринској, Колубарској, Битољској и у операцијама за ослобађање Србије. Трећем ратном команданту пуковнику Миливоју Стојановићу Брки, за показану храброст током напада који је лично предводио, композитор Станислав Бинички посветио је композицију „Марш на Дрину“.

Командант бригаде пуковник Драган Антић:

– Својим ресурсима максимално пружамо подршку другим саставима у извршавању задатака. Посебно истичем две јединице које су у протеклом периоду дале печат нашем успеху, не само када је реч о задацима у бригади већ и пружању помоћи и сарадњи с другим јединицама Копнене војске и Војске Србије. То су 39. логистички и 310. инжењеријски батаљон.

времена за потпуно планирање и организовање активности. И у таквим условима, уз ефикасно и стручно командовање, задаци се реализују организовано и веома ефикасно. То је могуће, каже пуковник Антић, само уз изузетно залагање и несебично пожртвовање свих припадника јединице, од војника до команданта. И уз јасно видљиво и неупитно свакодневно исказивање бриге о људима.

– Ове године значајно смо појачали бригу о људима. У овим тешким временима, препуним сваковрсних изазова, везаних не само за посао којим се бавимо већ и за учестале временске непогоде, како у Србији, тако и у целом региону, трудили смо се да не заборавимо човека. Припадници јединице од почетка године пружали су помоћ угроженима на веома широком подручју, од Словеније, преко Бујановца, све до Суботице. Све то време у фокусу нам

је био човек, војник, подофицир, официр који је, попут наших предака с овог подручја, увек налазио снагу да помогне другима. Тиме заиста можемо да се поносимо. На крају, ми и не унемо, не смео другачије. Свесни традиције коју настављамо, свесни жртава које су наши преци поднели у ратовима од 1912. до 1918. године, обавезни смо да тај пламен, тај жар одржавамо. И то од војника у послузи, посади, одељењу и воду, до оног у чети, батаљону, бригади, увек је војник у фокусу нашег интересовања, наше пажње.

Стиче се утисак да се с повећањем броја и важности задатака повећава и брига о људима. О томе командант бригаде каже:

– Сви ми у команди знамо да је све више обавеза и задатака, обука је све сложенија и напорнија, опремљени смо новим и ефикаснијим борбеним средствима, на којима је и обука интензивнија, добили смо модерну заштитну опрему, која на свој начин сведочи о бризи за људе. Током вишемесечног боравка наших људи на превентивном размештају и повећаних напора, један од задатака свих нас у команди био је и свакодневни обилазак терена, разговор с људима, пружање подршке и разумевања. Кад год смо изашли у сусрет њиховим разумљивим и разложним молбама и захтевима, стоструко нам се вратило. Тада ни војници, ни подофицири, ни официри нису питали ни за слободан дан, ни „да ли то може неко други да уради, а не ја?“ Код нас у јединици не постоји питање „зашто опет ја?“ И у време короне радили су готово сви, па и они који су имали право да

због деце остану код куће. Кад имате такав однос људи, свесни сте да можете да извршите сваки, па и најтежи и најсложенији задатак, истиче пуковник Антић.

ОРГАНИЗОВАНО И ЕФИКАСНО ИЗВРШАВАЊЕ ЗАДАТАКА

Говорећи о опремању јединица савременим борбеним средствима и задацима које извршавају, пуковник Слађан Цветковић, заменик Команданта, истиче да Трећа бригада своје обавезе испуњава у потпуности и правовремено.

– Од изградње и одржавања оперативних способности за извршавање задатака у оквиру све три мисије Војске Србије, преко обезбеђење административне линије према Косову и Метохији и контроле Копнене зоне безбедности, обучавања и увежбавања команди и јединица за извршење наменских задатака, оспособљавања за учешће припадника бригаде у мултинационалним операцијама и другим облицима међународне војне сарадње, до ангажовања јединица за пружање помоћи цивилним властима у санацији последица природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа, јединице Треће бригаде задатке извршавају организовано и веома ефикасно. То се види свакодневно и у свакој активности било које наше јединице. Исто је и у батаљонима и у дивизионима. Обука се реализује непрекидно, сва гађања су извршена с веома високим резултатима, а највише нас радује то што је и обука на новим средствима показала висок ниво оспособљености, напомиње пуковник Цветковић.

Задовољни резултатима које постижу јединице Треће бригаде, у команди истичу да увек може и боље. Потребно је, наравно, повећати број стручних и професионално оспособљених војника, који на курсевима за подофицире стичу знање неопходно за командовање на нивоу одељења, или вода. Због тога се у јединици непрекидно ради на усавршавању најбољих војника, талентованих и пожртвованих лидера.

– Често истичемо да најбољи војници, најснажљивији, најупорнији и најпожртвованији, треба да имају прилику да напредују. Неколико дојучерашњих војника, који су у међувремену завршили факултете, запазили смо и послали их на усавршавање, омогућили им да се оспособе не само за подофицире већ и за офицере. И нисмо се покајали. Израсли су у веома талентоване и истрајне офицере, стручне и пожртвоване, мада још немају искуство које им је потребно, али ће га свакако стећи, верује пуковник Цветковић.

Мајор Милан Кубурић је заменик команданта 37. механизованог батаљона у Куршумлији. Иако је у бригади од њеног оснивања, јуна 2007, осетно је напредовао после завршеног Командно-штабног усавршавања. Истичући да рад у Куршумлији пружа нову прилику за стручно усавршавање и развој каријере, мајор Кубурић каже да га нови изазови тек очекују.

– Много је задатака и обавеза, али тако нешто сам и очекивао с обзиром на то да сам већ 15 година у Трећој бригади. У Куршумлији, као и у другим гарнизонима у којима су распоређене јединице бригаде, мештани воле војску и поклањају јој велику пажњу. Свако од нас свестан је очекивања која наш народ традиционално има од своје војске, а то се овде види на сваком кораку, што нас испуњава и поносом и додатном енергијом за рад, каже мајор Кубурић.

Командир тенковске чете Капетан прве класе Стефан Бисерчић истиче да у 36. тенковском батаљону, поред обучености, велику пажњу посвећују исправности технике.

– Тенковска чета којом командујем опремљена је тенковима М-84, моћним средством које великом покретљивошћу, оклопном заштитом и силином удара

Пуковник
Слађан Цветковић

Мајор
Милан Кубурић

Капетан прве класе
Стефан Бисерчић

Заставник
Владимир Николић

Разводник
Милош Манојловић

остварује значајну улогу у борбеним дејствима. Јединица којом командујем је у протеклом периоду реализацијом обуке и планираних гађања из наоружања рода оклопних јединица унапредила ниво оперативних способности, чиме су посаде оспособљене и припремљене за извршавање наменских задатака. С тенковским посадама се, иначе, редовно изводи обука и усавршавање, водимо бригу о људима, што као резултат даје висок ниво обучености и спремности за извршавање свих задатака. Радујемо се развоју новог прототипа тенка М-84, који смо већ имали прилику да упознамо на вежбама.

Истичући да је 31. пешадијски батаљон у протеклом периоду опремљен новоуведеним борбеним средствима попут ОБВТ „лазар 3”, МРАП возилима, савременим противоклопним средствима „корнет” и БВП DJI Mini 3 Pro, којима је

умногоме побољшано извиђање задатака, заставник Владимир Николић каже:

– Реч је о најсавременијим средствима која без проблема парирају сличним средствима страних армија. Захваљујући реализацији интензивне обуке, високом професионализму и мотивисаности припадника јединице, веома брзо смо овладали тим средствима и унапредили оперативну способност јединице.

Слично је рекао и разводник Милош Манојловић из 35. артиљеријско-ракетног

Припадници Треће бригаде од почетка године пружали су помоћ угроженима на веома широком подручју, од Словеније, преко Бујановца, све до Суботице

дивизиона за ПВД, који се истакао у гађању из „стреле 2М”.

– Опремљени смо најновијим средствима противваздухопловне одбране ПАСАРС, из којих смо недавно извршили успешно гађање циљева на земљи и у ваздушном простору, а извршили смо и опитовање нових темпирних граната. У протеклом периоду извршена је и обука за руковање новим средствима ракетног система „мистрал 3+” и жељно очекујем своје прво гађање, рекао је разводник Манојловић. ▣

Уз Дан бригаде везе и Дан службе телекомуникација

НЕРВНИ СИСТЕМ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Бригада везе је носилац реализације телекомуникационо-информатичког обезбеђења за потребе Министарства одбране и Војске Србије на читавој територији Републике Србије. Од осталих састава Управе за телекомуникације и информатику издваја је самосталност у раду, а посебно на издвојеним објектима у одговорности Бригаде везе. Сваки припадник Бригаде везе свестан је потребе да комуникација мора бити поуздана, у реалном времену, као и да је њена заштита на првом месту.

Пише потпоручник Иван ЂУРЂЕВИЋ

У десетом тому Војне енциклопедије, на страни 460, читалац ће наићи на дефиницију појма „везе”, као „сваког контакта између људи (непосредан или посредан), ради споразумевања, размене мисли и разних саопштења”, а сводећи га на ужестручни, војни израз, и на „пренос саопштења било којим материјалним средством за везу”. У исцрпном историјату наилазимо на податак да је права прича српских јединица везе кренула са Крфа у време Првог светског рата, доношењем Уредбе о војном телеграфу 1916. године.

У другој Југославији, надограђујући искуства предратне војске, а користећи се знањима из народноослободилачког рата, Југословенска народна армија спроводи модернизацију својих снага и средстава иновирањем, нарочито радио-релејних уређаја, што јој омогућава лакше дејство. Томе службе и такозвана чворишта везе, која улазе у састав тада 398. бригаде везе и 235. центра за стационарне везе. Међутим, ове две јединице спајају се 2006. године и интегришу у нову структуру – Бригаду везе. Бригада је непосредно потчињена Управи за телекомуникације и информатику ГШ ВС, а за свој дан узела је 20. септембар, датум када је донета помену-та Уредба о војном телеграфу.

Управо је тај дан и добар повод да са командантом Бригаде везе пуковником Драгишом Златковићем разговарамо о јединственисти ове јединице и њених батаљона, без којих је одржавање непрекидности телекомуникационо-информатичког обезбеђења, као и надзор и управљање стационарним компонентом телекомуникационо-информационог система Министарства одбране и Војске, незамисливо.

БАТАЉОНИ ЈЕДИНИЦЕ

– Бригада везе је носилац реализације телекомуникационо-информатичког обезбеђења за потребе Министарства одбране и Војске Србије, односно она организује, одржава и спроводи телекомуникационо-информатичко обезбеђење на целој територији Републике Србије, свуда где су јединице Војске Србије размештене. Од преосталих састава Управе за телекомуникације и информатику издваја је самосталност у раду, а посебно на издвојеним објектима у одговорности Бригаде везе. Сваки припадник Бригаде свестан је потребе да комуникација мора бити поуздана, у реалном времену, као и да је њена заштита на првом месту. У најкраћем, Бригаду везе, као и цео телекомуникационо-информатички систем, могао бих представити као нервни систем Војске Србије – каже пуковник Златковић, објашњавајући позицију

Пуковник Драгиша Златковић:

– У најкраћем, Бригаду везе, као и цело телекомуникационо-информатички систем, могао бих представити као нервни систем Војске Србије.

Бригаде везе у структури Управе за телекомуникације и информатику Ј-6 Генералштаба ВС.

И у претходној години у тој јединици предузети су бројни кораци ка унапређењу оперативних способности. Најзначајнији су попуна јединице одговарајућим кадром, набавка савремене опреме и обука кадра за руковање савременом телекомуникационо-информатичком и другом опремом.

– Од значајних побољшања навео бих и унапређење услова живота и рада припадника јединице, што нас доводи до здравих међуљудских односа, који су од непроцењиве важности за сваки, мали или велики, колектив – додаје пуковник Златковић.

Бригада везе, с обзиром на распрострањеност и нужност очувања комуникација на државној територији, као и обезбеђивања заштићених канала за војни врх, има јединице и у Нишу, где је одговоран стационарни батаљон, и у Београду, где се на разним локацијама ангажују остали батаљони везе. Тим саставима руководе искусне старешине, са дугогодишњим радом у Бригади везе. Један од њих, потпуковник Михајло Ашћерић, међу ретким је официрима у служби који је у образовном и едукативном смислу „спојио” Исток и Запад. Стручно војно усавршавање успешно је похађао у Сједињеним Америчким Државама, а курс из телекомуникационо-информатичких система завршио је у Кини.

ОБУЧИТИ ВОЈНИКА ЗНАЧИ ИЗГРАДИТИ ГА

Неизбежно, као и у свакој јединици Војске Србије, разговарали смо о значају обуке. Младићи и девојке, регрутацијом у подручним војним одсецима опредељени за специјалност у јединицама везе, већ након три месеца проведена у неком од центара

за обуку, у оквиру специјалистичког усавршавања, додељују се покретном батаљону везе. Ту остају до краја обуке и спознају како изгледа живот и рад у јединици. Под будним оком командира вода војници на одслужењу војног рока, а уз асистенцију професионалних војника, стичу знања о средствима која су додељена на употребу Бригаде везе. Након извесног времена, а у складу са планом обуке, излазе на теренско увежбавање, које је круна њихове обуке.

– Обука припадника Бригаде везе реализује се стручним усавршавањем и курсирањем на савременим телекомуникационим и информатичким средствима. Војници који су претходно савладали основну и индивидуалну специјалистичку обуку сада се обучавају за дужности радио-телепринтериста, телефониста-линијаша и радио-релејаца.

Потпуковник Радован Петровић:

– Обука се изводи у специјално опремљеним кабинетима, који пружају адекватне услове за рад на уређајима, али и у теренским условима где је тежиште на увежбавању радњи и поступака приликом постављања телекомуникационих станица и провере квалитета комуникација у планираним радио-мрежама, све у циљу обезбеђења нужних информација у право време и на правом месту.

Обука се изводи у специјално опремљеним кабинетима, који пружају адекватне услове за рад на уређајима, али и у теренским условима где је тежиште на увежбавању радњи и поступака приликом постављања телекомуникационих станица и провере квалитета комуникација у планираним радио-мрежама. Као исход мора се добити довољно добра адаптираност на променљиве захтеве војних снага, а све у циљу обезбеђења нужних информација, у право време и на правом месту – истакао је потпуковник Радован Петровић, начелник Одсека за оперативне послове и обуку у Команди Бригаде.

У овом тренутку млади војници могу се видети како у Касарни „Топчидер” вредно и пожртвовано раде на својим задужењима, која уз правилан рад и правовремену корекцију могу довести и до потписивања првог уговора у Војсци Србије и постављењу на прву дужност у јединицама Бригаде везе.

Потпуковник Жељко Калађић:

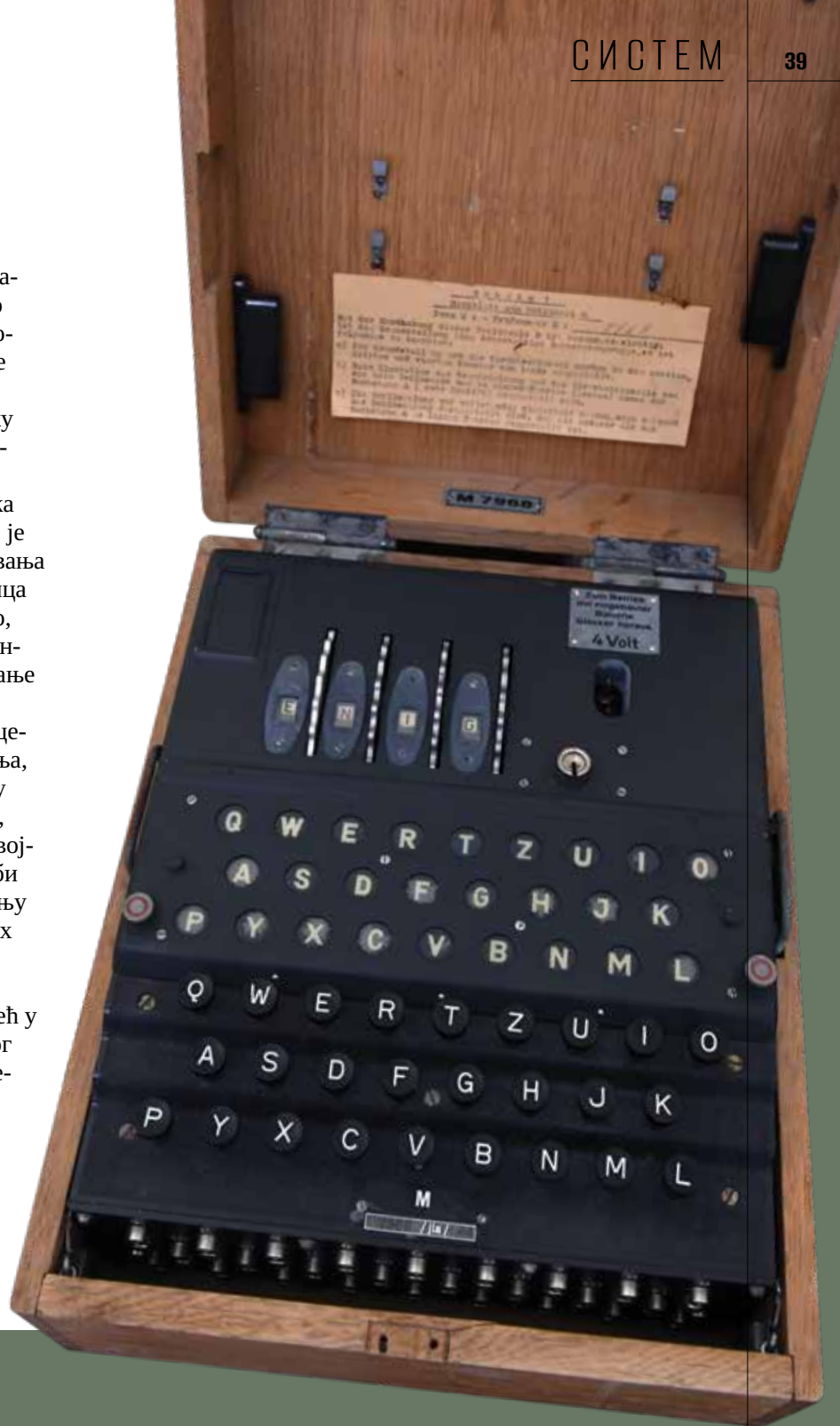
– У фази припреме покретног логоровања јединица треба да оствари ону врсту споја људства и технике којим се обезбеђује неопходно поверење у средство којим се рукује, што подиже ниво оперативних способности и позитивно утиче на морал јединице.

неопходно поверење у средство којим се рукује, што подиже ниво оперативних способности и позитивно утиче на морал јединице. ▀

ПОКРЕТНО ЛОГОРОВАЊЕ ЈЕ ВЕЛИКИ ИСПИТ

Свесни важности изласка јединице на теренско увежбавање, избора нарочите локације и употребе специфичних средстава, искористили смо прилику да од команданта покретне компоненте Бригаде везе потпуковника Жељка Калађића сазнамо какав је значај покретног логоровања на које се упућује јединица којом командује. Укратко, сазнали смо да је то јединствена прилика за подизање нивоа способности, како команде батаљона у процесу оперативног планирања, командира у извршавању командирских дужности, тако и професионалних војника који се на овој вежби најбоље уче успостављању и коришћењу планираних телекомуникација.

Потпуковник Жељко Калађић истакао је да већ у фази припреме покретног логоровања јединица треба да оствари ону врсту споја људства и технике којим се обезбеђује не-

СПОМЕН-СОБА ЈЕДИНИЦЕ

У згради Команде Бригаде везе у Касарни „Бањица“ налази се и спомен-соба, чији је кустос Катарина Милошевић, референт у Одсеку за цивилно-војну сарадњу, која нам је представила сталну поставку.

– У спомен-соби Бригаде везе чувају се различити типови телефонских централа, као и електронских уређаја, све до савремених телекомуникационо-информатичких средстава. Као јако вредну донацију још из времена пробоја Солунског фронта издвојила бих Рутен телефонску централу, која је у српску војску дошла као поклон француске војске. Овде се чува и телеграм о објави рата из 1914. године. Најинтригантнији део колекције је морнаричка Енигма, коју је немачки Вермархт користио 1944. године.

У спомен-соби посетилац ће моћи да види и фотографије из живота и рада јединице, како оне из периода стварања Бригаде везе, тако и оне из Треће мисије Војске Србије, укључујући помоћ угроженом цивилном становништву 2014. године у поплавленим подручјима Шапца и Обреновца, а нарочито у борби против вируса корона, када су њени припадници учествовали у формирању великог карантинског простора у халама Београдског сајма.

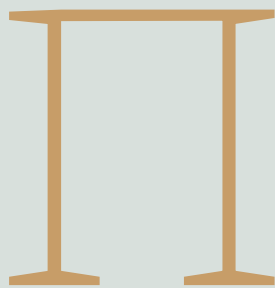

Центар за обуку паса

ОД ШТЕНЕТА ДО ВРХУНСКИ ОБУЧЕНОГ ПСА

Има ли новина у врстама паса који се ангажују, по чему је њихова обука другачија, шта се све тражи од дресера и водича паса у јединој јединици Војске Србије која се бави узгојем и дресуром паса? Одговоре на та и друга питања смо потражили у разговору са командантом Центра за обуку паса потпуковником Зденком Цвијетићем и његовим сарадницима.

Текст и фотографије Зоран МИЛАДИНОВИЋ

си нису само кућни љубимци, користе се од давнина и у раговању, у борби са непријатељима. За то се обучавају. Али треба знати да обука војних паса не подразумева само примену радњи и поступака који су прописани, већ и огромну љубав према

њима и стрпљење. Успешна дресура и редресура паса захтева и врхунску обученост кадра ветеринарске службе, квалитетно изведене процесе репродукције и узгоја паса, одговарајуће здравствено збрињавање и друге предуслове који ће тек у финалном делу обуке дати резултат – врсне војне службене псе. А они могу бити одлични чувари и трагачи, откривати минско-експлозивна средства и дрогу, напасти терористе или извршавати друге наменске задатке.

Јавност често има прилику да види псе у акцији – у потрагама, при спасавању људи, у ситуацијама када откривају дрогу и у сличним активностима – али готово да је непознаница шта све треба учинити како би пси одговорили тим захтевним задацима.

НОВЕ МЕТОДЕ ОБУКЕ

Центар за обуку паса несумњиво је јединствена институција која брине о псима, не само у Команди за обуку којој припада већ и у Војсци Србије и Републици Србији. Специјализовани полигони за обуку и тренаж са војним службеним псима, капацитети за усавршавање кадра ветеринарске службе, људство и објекти за узгој, репродукцију, смештај, исхрану и здравствено збрињавање паса, спомен-соба и други елементи Центра размештени су у нишкој касарни „Књаз Михаило”.

Обука паса на овим теренима има дугу традицију, а поуздано се зна да су се пси од 1931. године обучавали у оквиру Војне марвене болнице тадашње војске Краљевине Југославије. Недавно је у Архиву града Ниша откривена фотографија из 1937. године која приказује дефиле водича паса и службених паса у центру Ниша. Први центар за одгој паса формиран је 1957, мењао је своју организацију, величину и формацију више пута, а данашња структура центра успостављена је 2020. године.

– Први задатак Центра је обука водича паса и паса различитих категорија – каже командант Центра за обуку паса потпуковник Зденко Цвијетић и истиче да у току једне године просечно обуче више од сто водича паса различитих категорија и у јединице упуте 50–60 нових паса. – Наши

дресери паса одлазе у обилазак јединица, где сагледавају како раде и како се збрињавају пси, како се водичи односе према њима. Захваљујући сталном контакту са јединицама у којима су наши пси имамо и драгоцене повратне информације о квалитету рада водича паса и паса. Обуку смо значајно унапредили и проширили спектар обучавања. Док смо у ранијем периоду углавном спроводили курсеве за обучавање паса чуварске и заштитне службе, сада радимо на обуци водича и дресури и редресури паса, почев од већ поменутих програма усавршавања, па до оних најсложенијих обучавања за псе трагачке службе, псе за откривање минско-експлозивних средстава, експлозива и дрога. Нема сумње да смо добили нови замах у обуци паса захваљујући новим методама обуке, али и сарадњи и размени искустава са припадницима оружаних снага Немачке, Италије, Аустрије, Мађарске и других земаља. Наши дресери и ветеринари имали су прилику да виде како се обука водича паса и паса изводи у другим армијама, могли су да упореде, да сагледају у којој мери је војна кинологија напредовала и које су новине примењиве код нас.

Батаљонски ниво организације Центра за обуку паса омогућио је веће способности за стручна кадровска ојачања, како доктора ветеринарске медицине, тако и дресера и помоћника дресера. Помоћници дресера су професионални војници, али су они и централна база из које се обучавају подофицири дресери. Овај пут су прошле и десетар

Јана Ђорђевић и разводник Анђела Васић, које су прве жене дресери у нашој земљи и једине у Војсци Србије које се баве овим послом. Оне су завршиле лидерски курс, следеће године иду на основни курс за подофицире и биће подофицири дресери паса. Ове две девојке раме уз раме раде са колегама дресерима.

– Љубав према псима је разлог због кога смо се запослиле у Центру – јединствене су помоћници дресера десетар Јана Ђорђевић и разводник Анђела Васић. – Није лако носити заштитно одело сваког дана, али љубав према псима надјачава сав напор. Поносне смо што смо се оствариле у овом послу. Најтужнији тренуци су када наши пси одлазе у неку другу јединицу, јер се јако вежемо за њих, али потом дође други пас, мали и слadak, тако да попуни насталу празнину.

ПСИ У СПЕЦИЈАЛНИМ ОПЕРАЦИЈАМА

Поред команде, Центар има чету за обуку, чету за репродукцију и узгој и логистичко одељење. Потпуковник Зденко

Потпуковник Зденко Цвијетић:

– У току једне године просечно се обучи више од сто водича паса различитих категорија и у јединице упуте 50–60 нових паса.

**Мајор
Братислав
Дубичанин:**

– Љубав према псима је примарни мотив да би се радио овај посао, мада је, наравно, важно да сваки појединац има искуства и знања у раду са псима.

Цвијетић каже да се у Центру проводе кључне активности везане за обуку дресера, пре свега за потребе Центра, како би се људи усмерили ка новим постављењима и на формацијска места дресера и инструктора службених паса.

– Важно је да ти људи буду мотивисани за рад са службеним псима и да имају нека почетна знања везана за обуку службених паса, односно да су пре тога завршили курсеве за водиче службених паса – каже командир чете за обуку паса мајор Братислав Дубичанин. – Љубав према псима је примарни мотив да се ради овај посао, мада је, наравно, важно да сваки појединац има искуства и знања у раду са псима. Долазе код нас на обуку и људи из других јединица, али по правилу и они имају предзнања и искуства из грађанства са

узгојем и обуком паса. Псе обучавамо за чуварску службу, односно обезбеђење војних објеката, затим за заштитну службу, за специјална дејства у које бисмо убрјојили псе за противтерористичку борбу, псе за проналажење експлозива, мина, неексплодираних убојних средстава, психоактивних супстанци, те трагачке псе који откривају нестала и одбегла лица, спасавају људе испод рушевина и на неприступачним теренима.

У овом тренутку у Центру за обуку паса реализују се три курса, почев од дресерског, на коме се обучавају лица за дресуру паса, преко курса за водиче паса, па до курса за проналажење минско-експлозивних средстава. У склопу обуке за дресере изведена је атрактивна вежба противтерористичког напада у којем су пси, као у најбољим акционим филмовима, неустрашиво извршили задатак и онеспособили терористе. На шестомесечној обуци за дресере службених паса налазе се одабрани подофицири и професионални војници који су показали максималну посвећеност и афинитет за рад са службеним псима. Они ће по завршетку оспособљавања бити ангажовани као извођачи обуке на курсевима за водиче службених паса, дресуру и редресуру паса.

– Обука дресера је изузетно сложена и обухвата све облике – каже извођач обуке на курсу за дресере службених паса водник прве класе Милан Богдановић. – Они једноставно морају да уђу у све тајне дресерског посла да би сутра могли самостално да реализују курсеве за трагање, проналажење људи испод лавина, наркотике, минско-експлозивна средства, специјална дејства и дроге. Управо зато

велику пажњу придајемо методици обуке водича и вештинама дресуре паса. Налазимо се у трећем месецу обуке и већ је јасно да ће сви полазници курса бити добри дресери. Војска Србије ће тако добити нову генерацију инструктора специфичне обуке службених паса, који су незамењиви приликом реализације бројних задатака.

Курс за специјална дејства је специфичан јер на њему водичи паса стичу знања и вештине неопходне за употребу паса у специјалним операцијама Војске Србије. Извођач обуке водник Саша Ристић истиче да курс траје шест месеци и подвлачи:

– Обука водича и службених паса за антитерористичке и противдиверзантске акције је напорна и захтевна, али се њоме даје велики допринос унапређењу способности специјалних снага и јединица војне полиције, будући да су пси, захваљујући супериорним чулима, способни да брзо и без употребе смртоносне силе савладају противника. Садржај обуке прилагођен је задацима специјалних јединица, тако да водичи паса и пси увежбавају, на пример, напад и одбрану, обезбеђење државне границе, проналажење и хватање одбеглих лица, противтерористичка дејства, савлађивање природних и вештачких препрека, упаде у објекте и моторна возила и неутралисање лица. Најбољи пси у Војсци Србије за извршавање специјалних задатака су немачки овчари и белгијски овчари расе малино.

Шест месеци траје и обука водича паса и паса за проналажење минско-експлозивних средстава. Водичи паса увежбавају са псима како да пронађу минско-експлозивна средства у возилу, у затвореној просторији или, боље рећи, свуда и на сваком месту, што говори да ће управо они, колико сутра, вршити контрадиверзиону заштиту и прегледе на експлозив. – Пси откривају минско-експлозивна средства на основу мириса – наглашава извођач обуке водник Никола Васић.

– Познато је да је мирис код пса двеста пута развијенији него код човека, јер пас има 150 милиона мирисних ћелија. Али ефикасност паса у пракси зависи од обучености водича и пса.

Водник

Никола Васић:

– Пси откривају минско-експлозивна средства на основу мириса, јер је мирис код њих двеста пута развијенији него код човека – пас има 150 милиона мирисних ћелија. Али ефикасност паса у пракси зависи од обучености водича и пса.

ВЕТЕРИНАРСКА АМБУЛАНТА

У Центру за обуку паса постоји и Специјалистичка ветеринарска амбуланта највишег нивоа, где се доводе војни пси из свих јединица Војске Србије уколико матичне амбуланте не могу да реше здравствени проблем. Амбуланта има кадровски потенцијал и опрему који гарантују квалитетно здравствено збрињавање животиња. Ту се, поред превенције и примарне заштите, решавају и ургентни случајеви, врше оперативни захвати, а постоји и стационарно лечење. Занимљиво је да се ветеринарска амбуланта Центра за обуку паса налази и у систему Министарства пољопривреде, односно у систему ветеринарских амбуланти на нивоу читаве земље.

практици зависи од обучености и водича и пса, тј. ако су водич и пас добро обучени, грешке и промашаја у откривању мина и експлозива неће бити.

ГЕНЕТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Нишки Центар за обуку паса има највећу одгајивачницу у земљи, а може се рећи и у региону, по принципу затвореног система – од штенета до одраслог пса.

– Много радимо на генетском потенцијалу паса и то тако што више пажње посвећујемо радним способностима паса, а не томе како изгледају – наводи потпуковник Зденко Цвијетић. – Некада смо имали немачке овчаре и шарпланинце, а сада је све већи број белгијских овчара малиноа, који се користе за различите сврхе. Реч је о псима који су специфични, са њима треба више радити, пуни су енергије и дају најбоље резултате, мада се ми не одричемо шарпланинаца као одличних чувара, односно немачких овчара који могу да се користе за све намене. У Центру тренутно имамо највише немачких овчара, док друго и треће место равноправно деле шарпланинци и белгијски овчари. Имамо и одређени број лабрадора, које због израженог њуха такође користимо за трагачку службу.

УДОМЉАВАЊЕ ПАСА

– Пси који заврше радни век враћају се на извориште. Имамо институцију удомљавања паса у којој се пси дају цивилима за симболичне суме. Годишње се тако удоми до тридесет паса. Није реткост да остареле псе купе дресери или водичи паса који су са њима радили годинама. Цене за које се продају пси су симболичне, што потврђује да економски интереси у институцији удомљавања паса нису примарни. А ако се не продају, чувамо их. О свим псима у Центру бринемо подједнако – каже потпуковник Цвијетић.

На питање колико штенаца постану службени пси, командир чете за репродукцију и узгој капетан прве класе Александар Илић је одговорио да се обука и не започиње са псима за које се посумња да је неће завршити. Постоји могућност, која се ретко користи, да се на процени радне способности неко младо штене предложи за отпис услед мањих радних способности, и то дефинитивно утврђује комисија коју чине стручњаци из Управе за здравство МО, Генералштаба Војске Србије, Команде за обуку и Центра за обуку паса.

– У чети се бавимо одгојем приплодних паса и куја, репродукцијом и узгојем службених паса, предресуром штенади у првој, другој и трећој фази, исхраном и комплетним ветеринарским збрињавањем паса – објашњава капетан прве класе Илић. – Прва фаза предресуре почиње са 45 дана старости штенади, али се тек после три месеца мењају нагони и препознају карактери паса, који после годину дана одлазе у чету за обуку.

Котилиште је место где се брине о одраслим псима који ће ући у приплод, о њиховим карактеристикама, крвној линији и другим особинама које су важне за обуку и рад паса. Дресер паса и командир тима у котилишту старији водник прве класе Раде Будимир додаје да се у котилишту ради и предресура штенади, навикавање на мање препреке и нове изазове, те да се ту проверавају и њихове карактеристике које су значајне за даљу дресуру паса. – Тешко је

Старији Водник Прве Класе Раде Будимир:

– Тешко је пре пет месеци живота рећи који ће пас да буде добар у смислу обављања функционалних дужности, али након тог периода штенад показују својства која их опредељују за трагачку службу, заштитну, чуварску или неку другу.

пре пет месеци живота рећи који ће пас да буде добар у смислу обављања функционалних дужности, али након тог периода штенад показују својства која их опредељују за трагачку службу, заштитну, чуварску или неку другу.

Водник Срђан Вељковић каже да је успех у обуци паса загарантован када пас научи шта то треба да уради на водичеву команду и истиче: – Сваки пас је прича за себе, са некима смо заједно и по десетак година, препознају нас када дођемо на посао, радују нам се. Већина дресера откупи своје показне псе и када остаре удоми их код себе. ■

ПСИ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

У Војсци Србије користе се немачки овчари, шарпланинци, белгијски овчари (малино) и лабрадори. Немачки овчар је храбар, послушан, радан, истрајан, снажне конституције, а своју вредност исказује при чувању поверених објеката и откривању дрога и експлозива. Шарпланинац је одличан чувар и може да се користи у тешким временским околностима. Лабрадори имају изузетне способности њуха и самим тим су најбољи за откривање дрога и експлозива, откривање починиоца кривичног дела по мирису или идентификацију кретања траженог лица. Белгијски овчар малино је сјајан за напада и савлађивање терориста. Ротвајлери су у једном периоду били у систему обуке, али се од тога одустало јер су претерано агресивни и не уклапају се у систем обуке.

Технички ремонтни завод Крагујевац

ПИРОТЕХНИЧАРИ СА МЕДНЕ

Нов изазов који менаџмент Завода ставља пред ову установу јесте „освајање“ одређених производа за потребе одржавања муниције, а које за сада набављају од других страна, али и „освајање“ технологије ремонта других ракетних система. На тај начин, како каже потпуковник Славиша Стојиљковић, директор крагујевачког Техничког ремонтног завода, пре свега хоће да понуде Војсци виши ниво интеграције средстава.

Пише Јована ШИКМАН

Фото: Андрија Гавриловић

Дан ТРЗ Крагујевац, 26. септембар, био је повод да екипа нашег часописа посети надалеко чувене пиротехничаре са Медне. Ушушкана међу брдима недалеко од Крагујевца, река Медна сведок је почетака, тешких периода и развоја Техничког ремонтног завода, па је, као својеврсни саборац ове војне установе, постала симбол препознавања њених запослених. Први утисак након

што смо прошли рампу на уласку у ТРЗ НХ „Ђурђе Димитријевић Ђура“ јесте зеленило и бујна природа, која нас је начас навела да помислимо да се налазимо у неком парку. Честе су, кажу нам запослени, и посете дивљих животиња, те је једна лисица, не презајући од људи, свако јутро као прави домаћин дочекивала запослене.

Оваква слика својеврсне симбиозе те војне установе и шумадијске питомине у коју је урасла настајала је годинама, јер је увек био циљ да се не наруши природни амбијент у коме ТРЗ постоји

ИНОВАЦИЈЕ НА САЈМУ НАОРУЖАЊА

На овогодишњем сајму наоружања и војне опреме „Партнер“ ТРЗК ће представити неколико иновација у виду производа и технологија за ремонт муниција 30 и 40 милиметара, као и капацитета за трансфер технологије и опреме, а која је резултат домаћег инжињеринга и производње.

– Акцентат ће бити на томе јер сматрамо да постоји потреба за таквим капацитетима на тржишту ван наше земље – истиче директор Завода потпуковник Стојиљковић и објашњава да муниција као средство мора да има одређени вид одржавања јер може да постане опасна за чување. – То препознају многи системи који су набили муницију због својих потреба, а сад долазе у ситуацију да после одређеног времена не знају шта са њом. Ово је одговор на то њихово питање, односно понуда којом можемо да решимо тај њихов проблем, а да се притом ослоне на сопствене капацитете.

деценијама. А историја Техничког ремонтног завода и уопште пиротехничке делатности на тим просторима је дуга. Она датира још с краја 19. века, када је у крагујевачкој „Застави“, у Тополивници, изливен први топ. Било је то време пред Први светски рат, када је српска војска на располагању имала немачко оружје, а француску муницију. Тада се увидело да су неопходни посебни капацитети у којима ће се запослени бавити преправкама, дорадама и модификацијама муниције и оружја. Био је то и почетак развоја Завода, али он је као савремена установа оформљен тек након Другог светског рата, 1950. године. Од тада функционише као војна установа, јединствена на подручју читаве земље, приоритетно за највише нивое одржавања, односно генерални ремонт средстава и муниције.

Потпуковник Славиша Стојиљковић:

– Капацитет Завода је највећим делом из сопственог развоја. То су технологије које су наши инжењери осмислили и димензионисали, а затим направили у нашим погонима. Из тога проистиче огромно искуство са тим процесима, због чега се та услуга и нуди путем сарадње са „Југоимпортом“ и сличним компанијама.

ПРОШИРИВАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ

– Продужетак животног века убојних средстава и муниције и даље је основна делатност Завода, с тим што је сада нагласак на осавремењавању технологија за ремонт, како би се кроз тај процес извршила модификација средстава, било да је у питању повећавање домета коришћењем других материјала, или повећавање ефикасности на циљу заменом експлозива у бојевим главама, или замена упаљача – објашњава директор Завода потпуковник Славиша Стојиљковић и наглашава да је тај процес изузетно значајан за војску. – Са мањим улагањем добијају се средства модерних, савремених карактеристика, са продуженим животним веком, а паралелно се решава и питање екологије јер се избегава уништавање средстава која и даље могу да се користе за потребе одржавања нивоа борбене готовости, односно оперативне способности.

Оправданост ремонта посматра се са становишта техничке и технолошке исплативости и безбедности, али и постојања потребе система одбране за одређеним убојним средствима. У ТРЗК се ремонтује артиљеријска и тенковска муниција калибра од 40 до 155 милиметара. Ремонт средстава испод 30 милиметара је, како објашњава директор, економски неисплатив узимајући у обзир цену новопроектиране муниције, с једне стране, те читав процес децентрације и заштите свих елемената приликом ремонта, с друге.

Поред артиљеријске муниције, све већи удео у ремонту имају и невођене ракете у саставу ракетних јединица артиљерије, као што су „пламен“, „огањ“, „град“, модификација „града“ на „огањ“, али и неки од система из домена ратног ваздухопловства, „муња“ и БР-57.

Према речима директора, тежиште ремонта се у последњих двадесетак година померило и ка пословима демилитаризације убојних средстава, односно процесуирања вишкова. Завод је својевремено промовисан као регионални центар за те послове, те су у ту сврху развијене технологије за демилитаризацију, које не подразумевају пуко уништавање муниције, већ добијање корисних секундарних сировина од тих средстава, а са минималним утицајем на животну средину.

– То су технологије које се заснивају на реверзном инжењерингу, на расклапању, преради секундарних сировина, чиме се минимизирају трошкови јер се компензују кроз продају добијених секундарних сировина, односно њиховим отуђењем од војске – каже потпуковник Стојиљковић.

Принцип реверзног инжињеринга реализује се уз коришћење концепта рециклирања, преправке и поновног коришћења свих добијених материјала,

Весна Петровић:

– Ниједна војска, ни у развијенијим земљама, не избацује муницију након истека рока, него је проверава и, уколико је добра, продужава јој се рок. Тако да ми имамо један озбиљан приступ одржавању муниције. Запослени у Лабораторији за испитивање хемијске стабилности барута и ракетних горива продужавају временски ресурс скупим материјалима захваљујући анализама које радимо. Уколико неке анализе покажу да барут није добар, у одређеном року повлачи се из употребе и на тај начин одржавамо безбедност.

за испитивање хемијске стабилности барута и ракетних горива са аспекта безбедности складиштења убојних средстава (УБС). Просторије те лабораторије страдале су у трагедији која је последњег фебруарског дана 2017. године задесила ТРЗК. Од тада, иако привремено измештена, потпуно је опремљена новим и репарираним апаратима и неометано функционише.

на Западу познатог као R3. Након тог процеса највећи део материјала може поново да се користи, а под контролисаним условима деструктивним методама уништавају се минималне количине оних елемената чија даља елаборација није безбедна или економична. Овај процес прихватљив је и са аспекта заштите животне средине. Сам утицај ових процеса на животну средину прати се и путем лабораторијских истраживања, где је приоритет да тај утицај буде испод прописаног максимума у оквиру дозвољених граница.

Развитком индустријске демилитаризације Завод је отворио ново поглавље у пословању – демилитаризацију касетних бомби. Коришћењем специјализованих, у Заводу развијених алата, њихова делаборација се спроводи на безбедан начин, поступак је са технолошког аспекта потпуно прихватљив и безбедан – уверава нас директор Завода.

ПРОДУЖАВАЊЕ ЖИВОТНОГ ВЕКА БАРУТА

Напустивши управну зграду Завода крећемо се путем уз корито Медне, све до објекта у којем је, у просторијама контроле квалитета, привремено смештена Лабораторија

Главни део послова односи се на испитивање хемијске стабилности барута и ракетних горива у оквиру система. Лабораторија преузима бригу о баруту са аспекта самозапаљења након истека рока који даје произвођач, а који је углавном десетак година.

– Циљ испитивања је предупредивање акцидентних ситуација. Ми бринемо о томе да ли је муниција која се налази у нашем систему, а која се чува под одговарајућим условима, добра за даље чување искључиво са аспекта могућег самозапаљења – објашњава Весна Петровић, начелница Одељења за лабораторијска испитивања.

Методологија коју примењују је светски призната, састоји се од три групе метода, од којих свака испитује одређене карактеристике барута са становишта самозапаљења. Од великог значаја су и нови уређаји које им је Министарство одбране обезбедило – течни и гасни хроматограф и микрокалориметар.

– Ниједна војска, ни у развијенијим земљама, не избацује муницију након истека рока, него је проверава и, уколико је добра, продужава јој се рок. Тако да ми имамо један озбиљан приступ одржавању муниције. Петоро запослених у овој лабораторији продужава временски ресурс скупим материјалима захваљујући анализама које радимо. Уколико неке анализе покажу да барут није добар, у одређеном року се повлачи из употребе и на тај начин одржавамо безбедност – каже Весна Петровић.

АДАПТИВИЛНЕ ПОГОНСКЕ ЛИНИЈЕ

У даљем обиласку Завода придружио нам се начелник Одељења за технологију и конструкцију Милан Павловић, који нас је провео кроз део погона и објаснио да су све погонске линије Завода мултифункционалне и адаптивне, што значи да могу да се прилагоде уређајима и опремом свим технолошким процесима.

– Наш задатак је развој документације по којој ће се код нас радити ремонт сваког убојног средства. Развој документације се углавном базира на произвођачкој документацији, ако је у питању домаће средство, а ако је страног порекла, онда је то за нас сложеније, јер морамо у основи да израдим документацију за такво средство – каже Павловић.

У новоизграђеним објектима, у време наше посете, одвијао се процес завршне провере ракете 122 mm Г-2000, односно провера електричног склопа припаљивања, чиме се потврђује да је средство исправно и да ће исправно функционисати. Фотографијама смо забележили и преправку артиљеријског метка 122 mm, као и ремонт ласера за ручни бацач 64 mm М-80 „зоља”.

КАПАЦИТЕТИ, ПОСЛОВАЊЕ И КАДАР

Систем одбране Војске Србије ангажује 30–40% капацитета Завода, а уколико му се прикључе и предузећа одбрамбене индустрије онда ангажовање досеже 50–55%. Остатак капацитета Завода ангажује се за потребе тржишта, превасходно кроз заједничке пројекте са компанијама регистрованим за пружање услуга на међународном тржишту. ТРЗК је високодоходовна индустрија, што подразумева да није директни корисник буџетских средстава већ финансирање пословања заснива на сопственим приходима.

Управо због тога Завод извози производе, услуге, врши трансфер технологије у смислу сарадње са фирмама попут „Југоимпорта-СДПР”, али и другим компанијама за чије потребе врше интеграцију и комплетирање средстава. Сегмент интеграције и финализације средстава све више добија на значају јер га као производ нуде на тржишту, чиме употпуњују ангажовање капацитета Завода до потпуног нивоа и на тај начин обезбеђују функционалност и рентабилност пословања установе.

– Капацитет Завода – опрема и технологије – производ је, највећим делом, сопственог развоја. То су технологије које су наши инжењери осмислили и димензионисали, а затим направили у нашим погонима. Из тога проистиче огромно искуство са тим процесима,

Милан Павловић:

– Све погонске линије Завода су мултифункционалне и адаптивне, што значи да могу да се уређајима и опремом прилагоде свим технолошким процесима.

због чега се та услуга и нуди путем сарадње са „Југоимпортом” и сличним компанијама, али и иностраним партнерима кроз трансфер технологије и за одржавање муниције и демилитаризацију – наглашава потпуковник Стојиљковић.

У Заводу су посвећени и развоју сопственог кадра, формирању стручњака, стручних тимова и на тај кадровски потенцијал гледа се као на најзначајнији сегмент читаве организације, будући да је процес добијања стручног, специјализованог кадра изузетно сложен и дуготрајан.

– Настојимо да кроз ангажовање млађих кадрова у нашој организацији вршимо и њихово селектовање и оспособљавање за реализацију процеса који се овде одигравају. Нажалост, врло је мало кадрова на тржишту који су већ специјализовани и врло их је тешко задржати – каже директор Завода и образлаже да се због тога налазе у континуираном процесу припреме кадрова због специфичности посла у Заводу.

РАЗВОЈЕМ ДО ОДРЖИВОГ ФУНКЦИОНИСАЊА

Нов изазов који менаџмент Завода ставља пред ову установу јесте „освајање” одређених производа за потребе одржавања муниције, а које сада ТРЗК набавља од других страна, попут припале, упаљача, али и „освајање” технологија за ремонт других ракетних система, чиме, како потпуковник Стојиљковић наглашава, хоће да понуде пре свега Војсци виши ниво интеграције средстава.

– Менаџмент Завода сматра да без развоја нема одрживог функционисања, тако да настојимо да осавременимо и употпунимо нашу понуду. У овом тренутку размишљамо о развоју капацитета за наливање експлозива у бојеве главе, развоју неких производа као што су даљински контролисана противоклопна средства, мине које могу да се контролишу даљински, а да буду у складу са међународним стандардима, за шта може бити интереса и у Војсци, али и шире – говори са ентузијазмом потпуковник Стојиљковић, завршавајући овогодишњу причу о крагујевачком Заводу.

Усмерење ка непрекидном развоју исписиваће и нове странице хронике Завода у будућности. ■

Поводом Дана Техничког ремонтног завода „Чачак“

УЗЛАЗНА ЛИНИЈА РАЗВОЈА

И у наредном периоду Завод ће ићи узлазном линијом. Настављамо са његовим даљим опремањем, са обуком у одржавању савремених система којима се опрема Војска Србије и учешћем у модернизацији сложених борбених система – рекао је директор ТРЗ „Чачак“ пуковник др Војкан Радоњић.

Пише Мира ШВЕДИЋ
Фото: Горан Станковић

Технички ремонтни завод „Чачак” је 30. септембра уписао 98. годину постојања. Сагласност за његово оснивање, тачније за формирање Инжињеријско техничког завода у Чачку, како се тада називао, дао је Државни савет Краљевине СХС давне 1925. године. Изградња фабрике почела је годину дана касније, да би 1928. била пуштена у рад два објекта. До почетка Другог светског рата за потребе тадашње Војске Краљевине Југославије ту су настали бројни производи.

Развој ТРЗ „Чачак” кретао се узлазном линијом и после рата, а његови производи били су тражени и дистрибуирани по читавој бившој СФРЈ и ван њених граница. Након распада земље преузео је добар део послова и других завода из ЈНА.

Током постојања више пута мењао је начин пословања – био је дуго доходовна установа, а два пута буџетска. Једино се није мењала његова основна делатност. Стално се бавио одржавањем војних средстава КоВ-а и то највишег нивоа одржавања, производњом и регенерацијом делова и склопова у оквиру процеса ремонта, као и испомоћи нижим нивоима одржавања у јединицама Војске.

Значајан датум у његовој историји био је 31. октобар 2008, када је прешао под надлежност Министарства одбране, као војна установа на буџету, а од 3. марта 2010. одлуком министра одбране претпочињен је Команди КоВ-а, у чијем саставу се и данас налази.

Током новије историје у најтежој ситуацији налазио се 1999, када је гађан са 15 пројектила и тада му је знатно оштећена инфраструктура. Последице бомбардовања још се санирају.

– Те године исписане су и неизбрисиво светле странице историје Завода. Велики подвиг учинили су тадашње руководство и радници који су успели да сачувају техничка

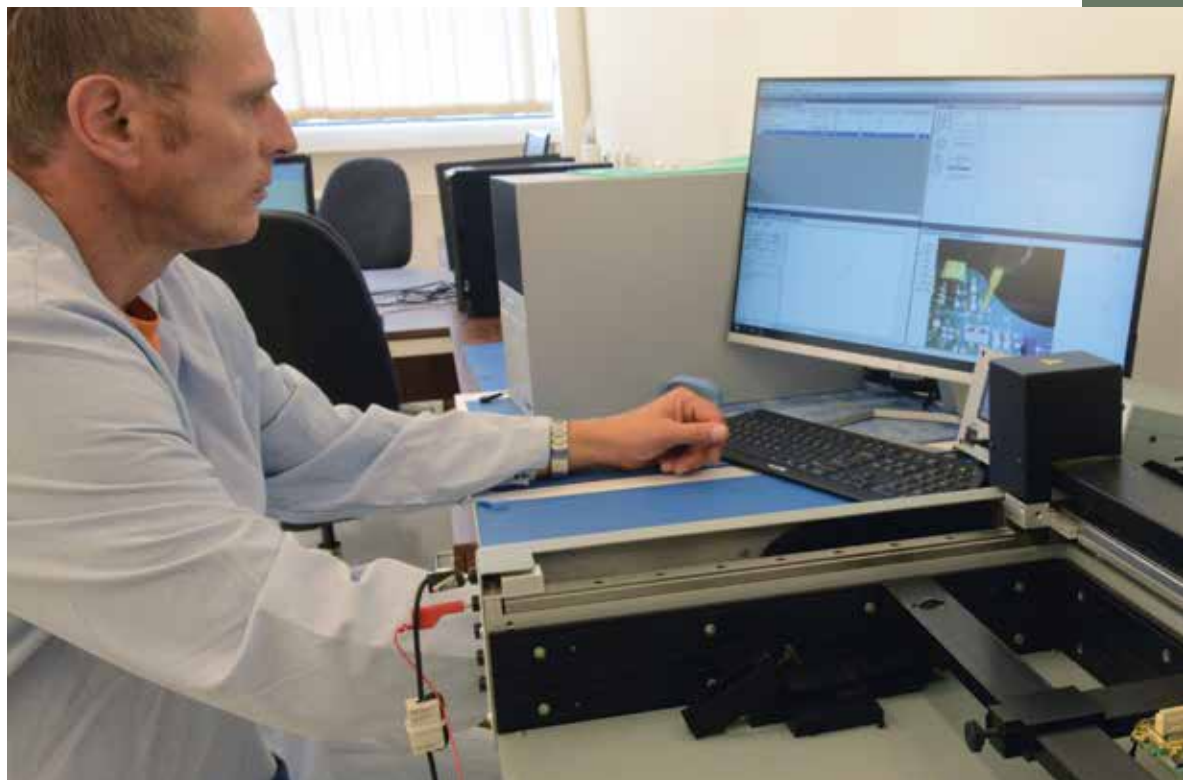
**Пуковник
Војкан
Радоњић:**
– Радимо на пројектима модернизације јер су ту нове технологије, нова улагања, обука кадра... А све што је ново и актуелно, Завод треба да прати.

материјална средства. Нису били оштећени ни опрема ни технолошке линије јер су били расељени на више локација. Није било прекида у раду. Напротив, у том периоду капацитети Завода били су максимално упослени, а запослени су пружали помоћ јединицама где год је требало. После бомбардовања ситуација је санирана и у кратком времену организован рад – истиче директор Завода пуковник др Војкан Радоњић, дипломирани инжењер.

Тако је било некад, а шта данас у Заводу раде, сазнали смо када смо их посетили.

ОТКЛАЊАЈУ СЕ ПОСЛЕДИЦЕ БОМБАРДОВАЊА

– Већина инфраструктуре санирана је властитим средствима и капацитетима. Све технологије ремонта и производње враћене су на основну локацију Завода. Такође, Сектор за ремонт средстава електронике вратио се после 21 године, 2020, на основну локацију и тиме су углавном саниране последице бомбардовања. Завршена је и зграда везе и електронике, у коју су пресељене и обједињене технологије за ремонт средстава телекомуникација, ракетне технике, система аутоматског управљања ватром, оптике и оптоелектронике. Важност коју имамо у друштву и Војсци препознала је и Влада Србије јер је обезбедила финансијска средства да се реновирају капацитети Завода, пре свега инфраструктурни. Уједно, улагањем Владе у Војску Србије створени су услови за набавку нове опреме и спровођење разних пројеката модернизације – истиче директор.

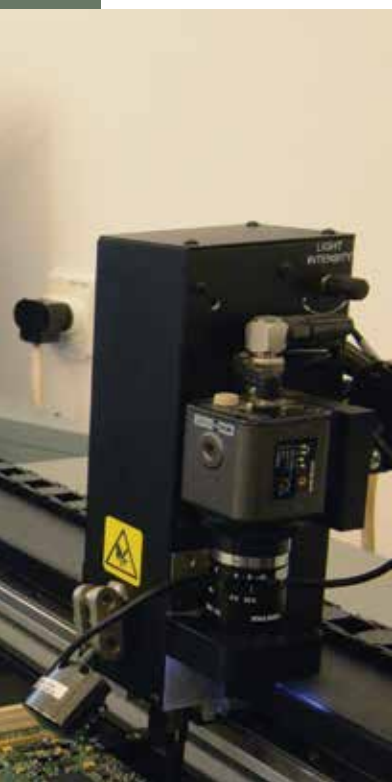

Према његовим речима, Завод не учествује данас само у обуци и опремању за одржавање савремене технике већ и у производњи сложених електронских система и модернизацији сложених техничких средстава.

– Радимо на пројектима модернизације јер су ту нове технологије, нова улагања, обука кадра... А све што је ново и актуелно, Завод треба да прати. А ако Влада одобри додатна средства, уложићемо у инфраструктуру. Још нису отклоњене све последице НАТО бомбардовања. Посебно је проблем складишног простора, водоводне и канализационе инсталације – истиче пуковник Радоњић.

ОБИЛАЗАК ПОГОНА

Да бисмо видели како се данас ради у Заводу, обишли смо погон за ремонт возила гусеничара, одељење за ремонт и испитивање посуда под притиском, зграду за ремонт средстава електронике, електромеханике и оптоелектронике и видели

део нумеричких управљаних машина. У разговору са техничким директором потпуковником сц Зораном Секулићем, дипломираним инжењером, сазнајемо:

– Увођењем нових технологија проширене су постојеће технолошке могућности Завода и створени услови за квалитетнији ремонт и већу поузданост техничких средстава током експлоатације. Најзначајнији резултат инвестиционог улагања јесу обједињени капацитети Сектора за ремонт средстава електронике и електромеханике. Успостављени су сви индустријски стандарди и технолошки услови за тестирање, испитивање и оправке војних електронских уређаја израђених у савременој SMD технологији на нивоу компоненте, а односи се на телекомуникационе, оптичке и оптоелектронске уређаје и системе, жиро-стабилисане и инерцијалне навигационе системе и друге системе аутоматике и електронике. То подразумева прописане микроклиматске услове, заштиту од статичког електрицитетa, чистоћу просторија у којима се изводе технолошке операције и поседовање специфичне мерне опреме – објашњава потпуковник Секулић.

Као пример он истиче аутоматизовани тест стенд произвођача „Huntron“ за откривање грешака на вишеслојним штампаним плочама, оптичку клупу за проверу оптоелектронског уређаја Mosquito, опрему за пуњење азотом осетљивих оптоелектронских уређаја, сигнални анализатор за снимање спектра радио-сигнала, мрежни анализатор за тестирање жичних линија у домену SHDSL и оптичког преноса и друго.

– Поред тога, у Заводу се ради и на изради сопствених алата за потребе ремонта/производње, као што је тест стенд за испитивање жичних форми (каблова и кутија) који се интегришу у телекомуни-

Потпуковник Зоран Секулић:

– Поред ремонта, модификације и модернизације, значајан сегмент у раду представљају и производња и регенерација резервних делова и склопова чија набавка је отежана или немогућа на домаћем и на иностраном тржишту. Завод има освојене технологије за производњу око 13.000 резервних делова и за регенерацију око 1.500 резервних делова.

ПРОЈЕКТИ МОДЕРНИЗАЦИЈЕ

Тенутно ТРЗ „Чачак“ учествује у реализацији више пројеката модернизације сложених средстава ратне технике израдом нултих серија или серијском производњом: усавршени ПА систем „бофорс“, ЛРСВД 128 mm М-17 „огањ“, ЛРСВ модулари 128 mm М-18 „огањ“, СХ 122 mm 2С1 М21, КОТ М21, од којих се као најсложенији издвајају производња модернизованог борбеног возила БВП М-80АБ в2 и тенка М-84 АС1, где је ТРЗ реализатор и ремонта и интеграције модернизационих сетова опреме.

кационе системе и подсистеме на разним превозним платформама, аутоматизацији мерења, чиме се вишеструко скраћује време одржавања и употреба савременог софтвера у процесу технолошких унапређења и модификација које се врше на средствима током модернизације и ремонта – додаје технички директор.

Захваљујући том раду у претходним периоду, Завод је у сарадњи са стручњацима из ВТИ реализовао неколико значајних пројеката, почев од идејне замисли до серијске производње. Релизована је серијска производња пет сложених телекомуникационих система који се већ налазе у оперативној употреби јединица Војске (покретни комутациони чвор батаљонски – ПКЧб, покретни комутациони чвор бригадни – ПКЧбр, радио и радио-релејни системи РиРС 8/2 и РиРС 34/2 и Универзална покретна арти-

љеријска рачунарска станица – УПАРС). Развојем и производњом наведених телекомуникационих система сопственим капацитетима остварене су значајне финансијске уштеде, чиме је потврђена потреба и даљих улагања у инфраструктурне и технолошке капацитете Завода.

Поред ремонта, модификације и модернизације, значајан сегмент у раду представљају и производња и регенерација резервних делова и склопова чија набавка је отежана или немогућа на домаћем и на иностраном тржишту. Завод има освојене технологије за производњу око 13.000 резервних делова и за регенерацију око 1.500 резервних делова.

– Регенерацијом се делови доведу у такво техничко стање да могу да извршавају своје основне функције, односно доводе се у називну (основну) меру. Примера ради, регенерација резервних делова економски је оправдана до нивоа 60% цене новог дела. Међутим, ако је то једини начин снабдевања, онда је регенерација економски исплатив извор снабдевања – објашњава потпуковник Секулић.

Он истиче да су за успешну производњу и регенерацију резервних делова неопходне и савремене нумерички управљане машине нове генерације, као и обучен кадар за рад на тим машинама. И управо је у претходном периоду у Заводу на томе и био нагласак. Нумеричке управљане машине знатно побољшавају квалитет произведених делова, вишеструко скраћује време за припрему и израду,

а све то на крају утиче и на смањење цене коштања новопроизведеног дела. За кратко време успели су да набаве нумерички управљани струг, глодалицу, пресу и машину за сечење воденим млазом. У току је испорука новонабављених нумеричких управљаних машина за ласерско сечење материјала и за израду заптивача. За рад на наведеним машинама у свом саставу имају обучене инжењере и оператере.

У претходном периоду капацитети Завода били су ангажовани и на модернизацији средстава КоВ-а. Модернизацијом се повећавају тактичко-техничке особине средстава НВО, као што су ватрена моћ и борбена ефикасност, покретљивост и оклопна заштита, поједностављује се и појефтиније логистичка подршка и, наравно, умањује цена одржавања.

Један од првих производа Завода била је модернизација тенка Т-55 у универзално инжењеријско возило „муња”. Потом су учествовали у моденизацији тенка М-84 у М-84 АБ1, па су од 2012. кренули са пројектовањем помињаних телекомуникационих центара веза. Тренутно ТРЗ „Чачак” учествује у реализацији више пројеката модернизације сложених средстава ратне технике израдом нултих серија или серијском производњом: усавршени ПА систем „бофорс”, ЛРСВД 128 mm М-17 „огањ”, ЛРСВ модуларни 128 mm М-18 „огањ”, СХ 122 mm 2С1 М21, КОТ М21, од којих се као најсложенији издвајају производња модерновог борбеног возила БВП М-80АБ в2 и тенка М-84 АС1, где је ТРЗ реализатор и ремонта и интеграције модернизационих сетова опреме.

Завод негује и тзв. цивилни програм. Годинама уназад раде техничке прегледе за потребе Телекома Србија – техничке прегледе базних станица и радио-релејних праваца – а успешно сарађују и са „Заставом Терво”. Приходе које остварују на тим пословима улажу у опрему и инфраструктурне пројекте. Кажу да има посла на тржишту, али немају довољно капацитета за веће послове, јер је њихова основна делатност рад за Војску.

ПРАВЦИ РАЗВОЈА

Будући рад и развој капацитета ТРЗ усклађени су са текућим збивањима у земљи и свету, материјалним могућностима и расположивим кадром. Планирају, у складу са могућностима државе и новчаним средствима која у будућности буду опредељена, да прошире инфраструктурне капацитете, а да постојеће унапреде, како би се створили оптимални услови за набавку нове савремене опреме и увођење нових технологија. Један од циљева за наредни период је набавка опреме и овладавање технологијом производње сирове гуме за потребе производње резервних делова. Такође, намера им је и набавка модерне опреме неопходне за завршетак опремања Лабораторије за испитивање материјала, што би знатно помогло при испитивању материјала набављених на тржишту, јер је на тржишту све теже наћи материјале захтеваних карактеристика, а одржавање достигнутог нивоа квалитета производње резервних делова и ремонта средстава је императив за будућност. Наравно, улагању у инфраструктуру и у нове технологије неће имати потпуни ефекат без одговарајуће и правовремене попуне квалитетним младим инжењерским и производним кадром. Старије колеге ће отићи у пензију и неопходно је да се изврши пренос знања на млађе, који нису имали прилику да у школама стичу практична знања на средствима ратне техника.

– Настојаћемо да Завод иде узлазном линијом тако што ћемо наставити са његовим даљим опремањем, са обуком у одржавању савремених система којима се опрема Војска и учешћем у модернизацији сложених борбених система – истакао је директор ТРЗ „Чачак” пуковник др Војкан Радоњић. ▀

Пет деценија Симпозијума о операционим истраживањима

ПОЛА ВЕКА ТРАГАЊА ЗА ОДГОВОРИМА НА ИЗАЗОВЕ

Симпозијум о операционим истраживањима SYM-OP-IS је међународни научни скуп који се у континуитету одржава од 1974. године, што је традиција којом се ретко који догађај ове врсте, како у нашој земљи, тако и у региону, може похвалити. Част да организује 50. јубиларни симпозијум на Тари, од 18. до 21. септембра 2023, припала је Министарству одбране и Војсци Србије, који су још једном имали прилику да представе сопствене научне капацитете у области операционих истраживања, али и да сагледају резултате до којих су дошли истраживачи из цивилних институција.

Пишу потпуковник др Далибор ПЕТРОВИЋ и Радојка МИЋОВИЋ

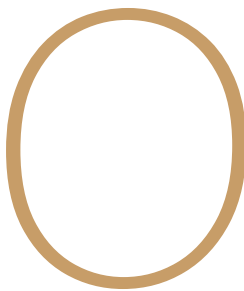
Фото: Мина Петровић

50.

СИМПОЗИЈУМ О ОПЕРАЦИОНИМ ИСТРАЖИВАЊИМА SYM-OP-IS 2023

ствара-
јући
ового-
дишњи
SYM-
OP-IS,
др-
жавни
секре-

тар у Министарству одбране Немања Старовић подсетио је да Симпозијум о операционим истраживањима већ пет деценија окупља стручњаке из различитих области, стварајући академски простор у којем се размењује искуство и знање о развоју и примени метода операционих истраживања у многим областима друштвеног живота, што овај скуп чини, заиста, посебним.

– За припаднике Министарства одбране и Војске Србије SYM-OP-IS је посебно значајан. Операциона истраживања настала су у војсци и њихов значај током времена није умањен већ напротив, проширио се на остале области друштвеног живота и привреду. Министарство одбране и Војска Србије труде се да одрже корак са најразвијенијим армијама света, због чега операционим истраживањима придајемо велику пажњу. Она су део наставних планова и програма у војним школама, а официри наше војске свакодневно користе

методе операционих истраживања приликом планирања операција, развоја система одбране, као и код анализе ризика, логистичке подршке и других активности. Наши операциони истраживачи и ове године учествују на симпозијуму са више од 50 радова, што чини око трећину од укупног броја – истакао је државни секретар Старовић, захваливши свим институцијама које учествују у организацији скупа, као и учесницима и пожелео им успешан рад. Он је, у знак признања за досадашњи рад на развоју операционих истраживања, научном саветнику др Татјани Давидовић из Математичког института САНУ уручио Повељу за допринос развоју операционих истраживања, промоцији и имплементацији хеуристичких оптимизационих метода.

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО АКТУЕЛНИ ИЗАЗОВ

Начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране пуковник др Дејан Стојковић истакао је да је од првог SYM-OP-IS-а до

ТРИ ПЕРИОДА

Учешћа припадника Министарства одбране и Војске Србије на SYM-OP-IS-у, може се поделити на три карактеристична периода:

I период – време Југословенске народне армије (од почетка рада SYM-OP-IS-а, 1974. до 1992); У овом периоду одржано је 18 симпозијума на којима су припадници Војске објавили 128 од укупно 1.466 радова;

II период – време Војске Југославије и Војске Србије и Црне Горе, односно период постојања бивших држава Савезне Републике Југославије и Државне заједнице Србија и Црна Гора (од 1992. до 2006); припадници Војске су у том периоду објавили 297 од укупно 2.546 радова, колико је објављено на 14 симпозијума;

III период – актуелни период постојања Војске Србије (од 2006. до данас); припадници Војске Србије објавили су 517 од укупно 2.719 радова који су објављени на 18 симпозијума.

Графички приказ броја радова припадника МО и ВС у односу на укупно објављен број радова у трећем периоду

данас више хиљада аутора објавило више од десет хиљада радова те да је од самог почетка овај научни скуп био место интелектуалног дијалога, размене знања и повезивања операционих истраживача из свих структура. Говорећи о изазовима, пуковник Стојковић посебно је истакао да ће нова научна и технолошка достигнућа, као што је вештачка интелигенција, о којој се много говори у последње време, постављати пред операционе истраживаче нове изазове, али ће створити и нове могућности, које свакако треба искористити.

У име организатора 50. јубиларног симпозијума о операционим истраживањима, начелник Управе за стратегијско планирање доделио је захвалнице институцијама које су организовале овај научни скуп последњих десет година – Факултету организационих наука, Математичком институту САНУ, Математичком, Саобраћајном и Економском факултету, као и Високој грађевинско-геодетској школи. Професорка Вера Ковачевић Вујичић одржала је предавање

о историјату SYM-OP-IS-а, док су пленарна предавања одржали професор Ифтихар Заиди са *Cranfield University* из Уједињеног Краљевства и научни саветник др Татјана Давидовић, у својству овогodiшњег добитника Повеље за заслуге у развоју операционих истраживања у Србији.

Ове године, за 50. јубиларни симпозијум о операционим истраживањима, осим стандардних, у програм рада SYM-OP-IS-а уврштена је и секција „Историја операционих истраживања – у знак

јубилеја”. Нови зборник обухвата укупно 157 радова иза којих стоји 375 аутора, који су тематски сврстани у 27 секција.

РАЗВОЈ ОПЕРАЦИОНИХ ИСТРАЖИВАЊА У СВЕТУ

Операциона истраживања развијала су се током 20. века. Имала су своје корене у војној примени пре Другог светског рата и током њега, када су математички модели и технике оптимизације били кључни за решавање војних проблема, као што су доношење страте-

Државни секретар у Министарству одбране Немања Старовић уручио је научном саветнику др Татјани Давидовић из Математичког института САНУ Повељу за допринос развоју операционих истраживања

шких одлука, распоређивање снага и ресурса или планирање операција. Британци су 1937. године покренули „Coastal Command Study” како би анализирали ефикасност својих напора у борби против подморница. Био је то један од првих случајева примене квантитативних и аналитичких метода у војним операцијама. Такође, током Другог светског рата тим британских научника предвођен Патриком Блакетом окупљен је како би применио научне методе на решавање војних проблема. Научници су препознали потребу системске анализе и математичког моделовања за решавање бројних проблема, укључујући распоред система радара, распоред и оптимизацију броја противваздухопловних система, употребу авијације и слично. Успех британских научника довео је до оснивања сличних тимова у другим земљама, укључујући Сједињене Америчке Државе. Ти тимови користили су британска искуства, али и примењивали сопствене приступе ради подршке одлучивању и оптимизацији снага и ресурса у војним операцијама.

После Другог светског рата операциона истраживања су се проширила у индустријске секторе, авијацију, транспорт и друге области. Развијене су математичке методе, као што су линеарно програмирање, теорија игара и теорија токова како би се решавали комплексни проблеми оптимизације. Развој операционих истраживања као научне дисциплине обележило је неколико важних прекретница. Једна од њих је објављивање књиге „Научна метода у менаџменту” Расела Акофа и Патрика Ривета 1951. године. Ова књига пружила је теоријски оквир за операцио-

на истраживања и помогла је да се успоставе као посебна научна дисциплина. Још једна важна прекретница било је оснивање Америчког друштва за операциона истраживања (Operations Research Society of America, ORSA) 1952. године, које је одиграло водећу улогу у развоју операционих истраживања и допринело промоцији њихове употребе у јавном и приватном сектору. Развој рачунара и софтвера, као и напредних аналитичких метода убрзао је развој операционих истраживања и омогућио решавање још већих и комплекснијих проблема.

РАЗВОЈ И ЗНАЧАЈ ОПЕРАЦИОНИХ ИСТРАЖИВАЊА КОД НАС

Операциона истраживања, као посебна научна дисциплина, и на нашем простору настала су и развијала се под притиском потреба и захтева рата, управо решавајући војне проблеме. Његови корени сежу уназад до Другог светског рата, када су математичари, научници и инжењери били ангажовани да реше војне стратегијске, оперативне и логистичке проблеме. Први стручни чланак из области операционих истраживања резултат је рада припадника војске. Далеке 1940. године пуковник Властимир Ивановић је у тадашњем часопису „Војноекономски гласник”, кога је уређивало и издавало Економско одељење Министарства Војске и Морнарице, објавио чланак „Правила за прорачун потребног броја транспортних средстава”. Тај рад посматра се као појединачан изоловани случај приказа резултата из области операционих истраживања, јер је настао много пре почетка организованог и

Пуковник
Властимир
Ивановић

Генерал-
потпуковник
Бождар Краут

непрекидног рада на развоју и примени операционих истраживања. Завршетком рата операциона истраживања не само да нису нестала већ је њихов допринос постао драгоцен и за привреду, као и многе друге области. Институционално, Математички институт Српске академије наука и уметности (САНУ) играо је кључну улогу. Основан 1946. године, тај институт постао је центар за математичка истраживања, укључујући и операционо истраживање. Служио је као центар за развој и ширење метода и техника операционих истраживања.

– Упоредо са развојем врло сложених организационих јединица у савременом друштву јавила се потреба да се методи чисто научног истраживања искористе као помоћно средство у руковођењу сложеним телима, као што су армија и њени родови, велики индустријски системи као и важне друштвене институције – записао је генерал-потпуковник Бождар Краут, први добитник Повеље за заслуге у развоју операционих истраживања, у првој књизи о операционим истраживањима на нашим просторима, објављеној 1953. године.

Прве организоване активности на окупљању операционих истраживача Југославије, као и на успостављању њихове међусобне сарадње, започеле су почетком шездесетих година прошлог века. Једна од таквих активности била је организовање рада Сталне конференције за управљање пословним системима (СКУПС), која је основана 1967. године и од 1968. до 1974. редовно одржавана у Врњачкој Бањи. На неким секцијама СКУПС-а саопштавани су радови из области операцио-

них истраживања и њихових примена (нпр. на секцији Планирање и оптимизација у пословном систему). Уз последњу конференцију СКУПС-а, 1974. године, одржан је и први Југословенски симпозијум о операционим истраживањима на иницијативу и у организацији операционих истраживача из Института „Михајло Пупин“ из Београда и Института за економику индустрије из Београда (касније Економски институт). Следеће године први пут је формиран Програмски одбор симпозијума, а 1976. и Факултет организационих наука постаје један од суорганизатора SYM-OP-IS-а. Касније су се придружиле и остале институције: Саобраћајни факултет у Београд (1987), Економски факултет у Београду (1990), Рударско-геолошки факултет у Београду (1993), ДОПИС – Друштво операционих истраживача Србије (1995), Министарство одбране и Војска Србије (1999), Математички факултет у Београду (2000), Математички институт у Београду (2003), Висока грађевинско-геодетска школа у Београду (2011), Универзитет у Бањој Луци (2013), Факултет техничких наука у Новом Саду (2018).

СИМПОЗИЈУМ О ОПЕРАЦИОНИМ ИСТРАЖИВАЊИМА SYM-OP-IS

SYM-OP-IS је од оснивања био инспирација и подршка развоју и институционализацији операционих истраживања у Србији. На тој платформи настао је читав „покрет операционих истраживача“, развијени су

Од првог SYM-OP-IS-а до данас неколико хиљада аутора објавило је више од десет хиљада радова. Већ педесет година овај научни скуп је место интелектуалног дијалога, размене знања и повезивања операционих истраживача из свих структура.

Пуковник др Дејан Стојковић

академски програми, прихватани и државним буџетима подржани истраживачки пројекти, развијене међународне везе, основано национално друштво, покренут специјализован часопис и, што је посебно значајно, дат је допринос повећању рационалног у анализи и синтези одлука. И поред бројних потешкоћа кроз које је наша земља пролазила и са којима се симпозијум сусретао током претходних пола века, успео је да опстане и организован је сваке године. За овај успех свакако су најзаслужнији његови организатори, међу којима посебно треба споменути професора Јована Петрића, који је несебичним радом и великим залагањем, а у складу са својом крилатицом да „сваки наредни SYM-OP-IS мора бити бар за нијансу боље организован и квалитетнији од претходног“, много допринео бољој организацији и успешнијем раду скупа.

Правило је да сваке године једна од поменутих институција буде организатор скупа, а остале су суорганизатори. Министарство одбране и Војска Србије, односно њихове организационе

целине, били су организатори 2001, 2010, 2016. и ове 2023. године. Организатор скупа 2001. била је тадашња Управа за научну и издавачку делатност, која се налазила у саставу Генералштаба Војске Југославије, а 2010. и 2016. године Управа за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране, која је организатор и овог јубиларног 50. Симпозијума о операционим истраживањима.

ДВАДЕСЕТ ДВЕ ГОДИНЕ УЧЕШЋА МО И ВС

Први симпозијум о операционим истраживањима, који је 2001. године у Београду организовала Војска Србије, био је двадесет осми по реду. За скуп је прихваћено и у зборник радова уврштено 168 радова од 300 аутора разврстаних у 26 секција. Од тог броја 24 рада потписали су припадници Министарства одбране и Војске Србије, који су презентовани у секцији „Војне примене“. На том SYM-OP-IS-у истакнутим операционим истраживачима за дугогодишњи рад и допринос у области операционих истраживања додељене су две повеље, и то генерал-потпу-

ковнику у пензији проф. др Синиши Боровићу и проф. др Томиславу Зечевићу.

Други симпозијум који су организовали Министарство одбране и Војска Србије, тридесет седми по реду, одржан је 2010. на Тари. За скуп је прихваћено и у зборник радова уврштено 188 радова, више од 350 аутора разврстаних у 26 секција. Од наведеног броја радова, 45 су потисали припадници Министарства одбране и Војске Србије, од којих је 21 рад презентован у секцији „Примена операционих истраживања у одбрани”. На том SYM-OP-IS-у додељене су три повеље за развој области операционих истраживања – проф. др Ненаду Младеновићу, проф. др Мирјани Чангаловић и генералу у пензији проф. др Спасоју Мучибабићу.

За трећи скуп који су организовали Министарство одбране и Војска Србије, 2016, четрдесет трећи по реду, прихваћено је 135 радова, иза којих је стајало више од 300 аутора разврстаних у 26 секција. Од наведеног броја радова, аутори 28 били су припадници Министарства одбране и Војске Србије, а од тога 14 радова презентовано је у секцији „Примена операционих истраживања у одбрани”.

Управа за стратегијско планирање Сектора за политику одбране, као организатор овогодишњег SYM-OP-IS-а, као и претходна два пута, учинила је све да и овај 50. јубиларни научни скуп буде један о најпосећенијих како по броју учесника, тако и по броју прихваћених и изложених радова. Осим стандардних, у програм рада уврштена је и секција „Историја операционих истраживања

– у знак јубилеја”. Зборник радова са овогодишњег симпозијума садржи 157 радова 375 аутора, који су тематски сврстани у 27 секција. Од наведеног броја, припадници Министарства одбране и Војске Србије су аутори 51 рада. У секцији „Примена операционих истраживања у одбрани” било је 20 радова, 25 у „Геоинформациони системи”, а шест радова презентовано је у осталим секцијама.

СЕКЦИЈА „ВОЈНЕ ПРИМЕНЕ” ОД 1985. ГОДИНЕ

Од почетка рада Симпозијума о операционим истраживањима припадници Војске активно учествују са објављеним радовима који су публиковани у зборницима. Када су први пут формиране секције, 1985. године, препозната је улога војске у примени и развоју операционих истраживања, што је као резултат имало формирање прве секције под називом „Војне примене”, који је био у употреби од 1985. до 2006, када се мења у „Примене у одбрани”. Под тим називом секција је постојала само две године, да би од 35. SYM-OP-IS-а, који је одржан 2008, променила име у „Примена операционих истраживања у одбрани”, које носи и данас. Формирањем секције и њеним континуираним и активним радом створени су услови за унапређење и размену знања и искуства припадника Министарства одбране и Војске Србије са другим истраживачима из земље и иностранства. Ова размена знања у области операционих истраживања имала је позитиван ефекат на повећање примене операционих истраживања у доно-

шењу адекватних одлука на свим нивоима командовања и руковођења.

Такође, у области одбране заступљена је и секција „Геоинформациони системи”, формирана 2007. године. Уважавајући значај операционих истраживања као научне дисциплине која омогућава квалитетније планирање развоја и доношење адекватних управљачких одлука, Министарство одбране и Војска Србије омогућавају активно учешће свим припадницима на научном скупу. Они су током протеклих педесет година својим научним радовима знатно допинели раду овако значајног научног скупа.

За припаднике Министарства одбране и Војске Србије SYM-OP-IS је посебно значајан, јер су у могућности да сагледају резултате до којих су дошли истраживачи из цивилних институција и да их примене у будућем раду у својим организационим целинама. Такође, имају прилику да представе и своје резултате рада и да на тај начин промовишу Министарство одбране и Војску Србије ширим научним круговима у академској заједници. С обзиром на то да се сви радови које прихвати Програмски одбор штампају у зборнику радова, они су доступни и другим заинтересованим лицима. На садашњим и будућим генерацијама научника из Министарства одбране и Војске Србије је обавеза да наставе развој и примену операционих истраживања, како у свом свакодневном раду, тако и на будућим симпозијумима о операционим истраживањима. ■

Изложба „Посвета београдском школству“

ШКОЛА КАО СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Богати садржај изложбе отворене недавно у Великој галерији Дома Војске Србије и њена вишеслојност служе као подсетник свима нама да водимо бригу о културном наслеђу, али и да никада не заборавимо где и када смо стекли прва знања, која су богатство, подједнако као што су то и споменици културе

Пише Јована ШИКМАН
Фото: Горан Станковић

апке најмлађих официра Војске Србије полетеле су у ваздух испред Дома Народне скупштине, седмогодишњаци са повеликим ранцем на леђима први пут су сели у школске клупе, а они нешто искуснији ђаци поново су се привикавали на звук звона, распоред часова, учење. Септембар – месец школе.

Инспирисан неизбрисивим трагом који је школа оставила у животу сваког од нас, Завод за заштиту споменика културе града Београда поставио је у Великој галерији Дома Војске изло-

жбу „Посвета београдском школству“ аутора Љубице Радовановић, историчара уметности. Приказана је двадесет једна школа утврђена као споменик културе, а њеним отварањем 15. септембра започела је и манифестација „Дани европске баштине“, која је ове године обележена темом „Живо наслеђе“.

– У Београду се већ више од две деценије у септембру и почетком октобра одржава манифестација „Дани европске баштине“. Том приликом отварају се врата наших установа културе, школа, државних институција, а у парковима, шумама и на обалама река организују се разноврсни програми, који пратећи тему манифестације показују оно најбоље у нашем граду” – рекла је заменик градоначелника Града Београда Весна Видовић.

О важности школства у Београду и нераскидивој вези између непокретног културног наслеђа и просвете говорио је проф. др Ивица Радовић, државни секретар Министарства просвете Републике Србије.

– Изложба „Посвета београдском школству“ приређена је с намером да се прикаже да су служба заштите непокретног културног наслеђа, просвета и архитектура дубоко испреплетане и неодојиве. Двадесет један споменик културе школског карактера је пред нама, сваки објекат у архитектонском смислу представља огледало стила од народног градитељства до архитектуре модерне. Истовремено, ови објекти су сведочанство историје и развоја просветитељства на ширем подручју

града. Потреба за изградњом школских зграда у складу са водећим и актуелним архитектонским правцима и стилевима чине град Београд онаквим каквим га данас познајемо. Ипак, школа није само објекат, него и живот који се одвија унутар њених зидова, као и бројне генерације ученика и професора које је изнедрила, што потврђују и експонати који прате изложбене паное. Богати садржај ове изложбе и њена вишеслојност служе као подсетник свима нама да водимо бригу о културном наслеђу, али и да никада не заборавимо где и када смо стекли прва знања, која су богатство, подједнако као што су то и споменици културе – рекао је професор др Радовић.

Поставка која приказује школе утврђене за културна добра представљена је у згради која је, такође, још 1984. године, одлуком Скупштине града Београда проглашена за непокретно културно добро. Завод за заштиту споменика културе Града Београда и Министарство одбране, према речима директора Медија центра „Одбрана” пуковника Биљане Пашић, сарађују у одржавању некадашњег Ратничког дома. Такође, и једна и друга

страна се труде да дају свој допринос школству, што је поткрепила чињеницом да Војна академија негује 173 године дугу традицију некадашње Артиљеријске школе, прве војне високошколске установе у земљи.

– Прошле суботе испред Дома Народне скупштине Републике Србије промовисана је још једна генерација најмлађих официра Војске Србије. Када говоримо о школству, у оквиру пројекта цивилно-војне сарадње, бесплатни примерци магазина „Одбрана”, званичног гласила Министарства одбране и Војске Србије, чији смо ми издавач, почев од 1. октобра 2023. године, ће се сваког месеца достављати на адресе одређеног броја средњих школа у Србији – рекла је пуковник Пашић.

Осврнувши се на изложбу, истакла је да је она резултат рада више институција које брину о традицији и култури.

– Избор наше галерије за ову изложбу доживели смо као плод дугогодишње сарадње, али и заговарања истих вредности и циљева. Предвидели смо да изложба „Посвета београдском школству” започне у септембру и траје до 21. октобра, како би смо јој оквиром

та два школска месеца додали актуелност – рекла је пуковник Биљана Пашић.

Директор Завода за заштиту споменика културе Града Београда Оливера Вучковић говорила је о традиционалном дводеценијском учешћу Завода у манифестацији „Дани европске баштине” и програмима којима та установа подиже свест и знање о заштити непокретног културног наслеђа.

– Ове године, уклапајући се у тему манифестације „Живо наслеђе”, упознајемо суграђане са задужбинама и задужбинарима, градитељским наслеђем и старим занатима, организујемо вођење кроз објекте београдског школства. Пред вама су прикази 21 основне и средње школе које су у историји нашег града оставиле неизбрисив траг, како својим трајањем, архитектуром, тако и генерацијама ученика које су их похађале – рекла је Оливера Вучковић, додавши да је на територији 17 београдских општина утврђено 288 основних и средњих школа.

Идеја за реализацију ове изложбе је, према речима аутора, настала пре две године, када је истраживањем утврђено да се школским објектима није придавало много значаја и пажње.

– Изложба је подељена у три сегмента: у првом се налазе основне школе из приградских насеља, у централном сегменту су основне школе из урбаног градског језгра, а све је заокружено приказом средњих школа. Поставка укључује и експонате позајмљене из фонда Педагошког музеја, а у витринама се налази материјал који обухвата приказе школа бивших ученика и професора, чиме је изложба добила интерактивни карактер – истакла је аутор изложбе историчар уметности Љубица Радовановић. ■

Скенирајте код и погледајте све конкурсе на сајту Министарства одбране

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за традицију, стандард и ветеране

ИНФОРМАЦИЈА
о пословној сарадњи са „Hardlim d.o.o.“

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 30. августа 2023. године између „Hardlim d.o.o.“ и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, омогућена је куповина робе и услуга по повољнијим условима у односу на редован ценовник у износу од 10%, и то на:

- грађевинску лимарију,
- грађевинску галантерију,
- профилисане лимове (покривне и фасадне),
- монтажне гараже,
- шавне цеви,
- услуге сечења и савијања лима,
- транспорт и паковање.

Наведени попуст односи се на продајна места:

- у Београду, Михаила Петровића 55 (насеље Борча),
- у Крагујевцу, Индустриска 7.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу.

ИНФОРМАЦИЈА
о пословној сарадњи са Поликлиником и ординацијама опште медицине „Реа Медика“

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 28. августа 2023. године између Поликлинике „Реа Медика“, Ординације опште медицине „Реа Медика

2” и Ординације опште медицине „Реа Медика 3” и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, као и чланова њихове уже породице, омогућено је коришћење услуга наведених субјеката по повољнијим условима у односу на редован ценовник у износу од 20%.

Попуст се односи само на редовне цене услуга. Додатни попуст се не може одобрити на услуге које су већ на акцији.

Локације на којима се услуге могу пружити су :

- Поликлиника „Реа Медика”, Милована Маринковића 23, Београд;
- Ординација опште медицине „Реа Медика 2”, Косовска 7, Нови Сад;
- Ординација опште медицине „Реа Медика 3”, Булевар Вудроа Вилсона 12 (ТЦ „Галерија”, II спрат, локал 409), Београд.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу.

Чланови уже породице, уколико услуге користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране, односно на служби у Војсци Србије.

ИНФОРМАЦИЈА
о пословној сарадњи са Ординацијом опште стоматологије „Belville Dental”

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 28. августа 2023. године између Ординације опште стоматологије „Belville Dental” и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, омогућено је коришћење услуга Ординације опште стоматологије по повољнијим условима у односу на редован ценовник у износу од 10%, као и могућност плаћања на рате, путем административне забране до шест месечних рата без камате.

Попуст се одобрава и за плаћање путем административне забране, с тим што је потребно да се 30% укупног дуга уплати у готовини, а преосталих 70% подели на рате.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Универзитет одбране у Београду
Војна академија

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС
за избор и поновни избор лица у звање наставника у образовно-научном пољу друштвено-хуманистичких и техничко-технолошких наука, и то:

1. поновни избор једног лица у звање доцент за научну област војне науке, ужа научна област оператика;
2. избор једног лица у звање ванредни професор за научну област технолошко инжењерство, ужа научна област материјали и заштита;
3. избор два лица у звање ванредни професор за научну област менаџмент и бизнис, ужа научна област менаџмент у одбрани;
4. поновни избор једног лица у звање доцент за научну област менаџмент и бизнис, ужа научна област менаџмент у одбрани.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
3. да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да испуњава услове за избор / поновни избор у звање доцента / ванредног професора / редовног професора из члана 17. и члана 18. Правилника о начину, поступку и ближним условима стицања звања наставника („Службени војни лист”, број 40/2021).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (Одлука Сената 10/121 од 21. јуна 2022. године);
2. попуњен одговарајући Образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD или USB);
3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Војне академије, осим за лица поста-

вљена на формацијско место наставника на Војној академији.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Војне академије – Вељка Лукића Курјака 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, научну област, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати кандидату. Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидати који буду изабрани у звање наставника неће бити постављани на формацијска места наставника на Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијских места на којима су већ постављени, а у складу са чланом 88. Закона о високом образовању („Сл. гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018 – др. закон, 67/2019 и 6/2020 – др. закон, 11/2021 – аутентично тумачење, 67/2021 – др. закон).

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Генералштаб Војске Србије
Команда Копнене војске**

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству подофицира на неодређено време, у:

Војни оркестар Ниш

1. музичар-тромбон 1, ВЕС ПМ29П, 1 извршилац;
2. музичар-ударалџке, ВЕС ПМ56П, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати лица која испуњавају следеће услове:

а) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је држављанин Републике Србије;
- да је пунолетан;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има средње образовање у трајању од четири године;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из

радног односа;

- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 40 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- кандидат који конкурише за формацијско место под редним бројем 1 треба да има завршену средњу музичку школу – вокално инструментални одсек, смер тромбон;
- кандидат који конкурише за формацијско место под редним бројем 2 треба да има завршену средњу музичку школу – теоретски или вокално инструментални одсек.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, број и назив формацијског места за које конкурише, кандидат треба да достави **ВП 1097 Ниш, Трг Краља Александра бб, са назнаком „за јавни конкурс“**, и следећа документа:

- аутобиографију;
- уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена у суду или код нотара – не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду или код нотара);
- оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема са сведочанствима за сваку годину;
- уверење да није осуђиван за кривично дело на безусловну казну затвора у трајању од најмање 6 (шест) месеци;
- уверење да се против лица које подноси пријаву не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- потврда надлежног центра Министарства одбране да је одслужио или на други начин регулисао обавезу служења војног рока;
- оверена фотокопија војничке књижице;
- потписана изјава о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава).

Рок за подношење пријава на конкурс је 30 (тридесет) дана од дана објављивања.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу

физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати ће за попуну формацијских места бити упућени у надлежну војноздравствену установу у Нишу, према распореду који ће издржити и са којима ће их упознати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек оцена завршене средње школе – до 50 бодова (производ просека и броја 10);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (коэффициент основне психолошке селекције × 4*);
4. разговор – до 10 бодова (производ средње вредности свих оцена оцењивача и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор, биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати обавезно носе личну карту или неки други идентификациони документ.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места подофицира.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Кандидат који је учествовао у изборном поступку има право да у року од 15 дана од дана пријема одлуке о избору кандидата изјави жалбу.

Некомплетна и непотпуна документа неће се узимати у разматрање, а документа кандидатима који не буду изабрани неће се враћати.

Све информације у вези са конкурсом могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs и на телефон 018/555-333.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

**за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време
у Одред војне полиције специјалне намене „Кобре“
Генералштаба Војске Србије:**

1. командир 1. вода ВП специјалне намене у 1. чети војне полиције специјалне намене Одред војне полиције специјалне намене „Кобре“ Генералштаба Војске Србије, ФВЕС 00004, ФЧ капетан прве класе, ФПГ 14, место службовања Београд, 1 извршилац;
2. командир 1. вода ВП специјалне намене у 2. чети војне полиције специјалне намене Одред војне полиције специјалне намене „Кобре“ Генералштаба Војске Србије, ФВЕС 00004, ФЧ капетан прве класе, ФПГ 14, место службовања Београд, 1 извршилац;
3. командир 1. вода ВП специјалне намене у 4. чети војне полиције специјалне намене Одред војне полиције специјалне намене „Кобре“ Генералштаба Војске Србије, ФВЕС 00004, ФЧ капетан прве класе, ФПГ 14, место службовања Београд, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати подофицири на неодређено време на служби у Војсци Србије и Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

Општи услови:

- да нису старији од 45 година;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да су безбедно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране.

Посебни услови:

- да су подофицири на неодређено време на служби у Војсци Србије и Министарству одбране;
- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;

- да су током службе обављали задатке и послове безбедности заштите одређених лица и објеката.

НАЧИН КОНКУРСИВАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидати прилажу и следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење посебне безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест (6) месеци (не старије од шест месеци).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЛР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављају **Команди Одред војне полиције специјалне намене „Кобре“ Генералштаба Војске Србије, појединачно у затвореној коверти са назнаком „за конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је десет дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на проверу физичких способности и тестирање психолошких капацитета.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради реализације провере физичких способности, кандидати ће приступити провери физичке способности коју ће реализовати конкурсна комисија, према распореду који ће израдити и са којима ће их упознати председник конкурсне комисије.

Ради вршења психолошке процене кандидати ће бити упућени у надлежну војноздравствену установу, према распореду који ће израдити и са којима ће их упознати председник конкурсне комисије. Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ коначне оцене и броја 5);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
4. разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, према распореду који ће израдити и са којима ће их упознати председник конкурсне комисије, ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате који испуне све критеријуме провера и процена у току селекције биће покренута и извршена безбедносна провера у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране, по основу промене статуса у служби (превођења подофицира у официра).

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране носе кандидати који су се пријавили на конкурс.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и на веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефон 40-490.

Конкурси су отворени од 1. октобра 2023.

ПРВЕНСТВО ВОЈСКЕ СРБИЈЕ У ТРЦИ НА 10.000 МЕТАРА С ПРЕПРЕКАМА

На војном полигону „Берановац“ код Краљева одржана је трка на 10.000 метара с препрекама, на којој су учествовали припадници Војске Србије из свих састава и кадети Војне академије.

Екипни победник је тим Копнене војске, друго место је заузела екипа Војне академије, док су треће место изборили припадници 72. бригаде за специјалне операције.

У појединачној конкуренцији први је био млађи водник Слађан Вујашанин из Петог батаљона војне полиције Копнене војске, док је у женској конкуренцији најбоља била потпоручник Александра Манић с Војне академије.

